

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Bakalářská práce

Analýza dluhové zátěže odsouzených

Ilona Brendlová

© 2016 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ilona Brendlová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza dluhové zátěže odsouzených

Název anglicky

The analysis of a burden of indebted convicts

Cíle práce

Hlavním cílem práce je posouzení důvodů vzniku dluhové zátěže odsouzených a možnosti jejího řešení během výkonu trestu odnětí svobody. Naplnění hlavního cíle je dosaženo pomocí tří cílů dílčích. Prvním z nich je rozbor příčin vzniku dluhů odsouzených, druhý dílčí cíl hodnotí postoje těchto osob k jejich dluhové zátěži a jejich představy vedoucí k řešení této problematiky. Třetím dílčím cílem je komparace výše dluhů při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a konečného stavu při propuštění a zároveň způsoby úhrad.

Metodika

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je vyhotovena na základě studia vybrané literatury k danému tématu, v části praktické probíhá sběr dat, jejich následná analýza a interpretace zjištěných výsledků.

Sběr dat je realizován kombinovaným průzkumem. Pro dílčí cíle 1 a 2 je použita kombinace kvalitativní a kvantitativní průzkumné metody, pro třetí dílčí cíl metoda kvantitativní.

Metodou pro dílčí cíle 1 a 2 je dotazníkové šetření na průzkumném vzorku třiceti odsouzených, kteří v současné době vykonávají trest odnětí svobody ve Věznici Valdice.

Pro dílčí cíl 3 je použita metoda analýzy dokumentu a to na průzkumném vzorku padesáti bývalých odsouzených, kteří již trest odnětí svobody ukončili.

Doporučený rozsah práce

40-50 stran

Klíčová slova

Vězeňská služba, výkon trestu odnětí svobody, odsouzení, dluhy, pohledávky, zaměstnávání odsouzených, pracovní odměna, srážky z pracovní odměny

Doporučené zdroje informací

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. prosince 2012, č. j. 4/2012-INV-M, o vymáhání pohledávek.

KALVODOVÁ, V. Zákon č.169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-706-3

LEA, S E G. – TARPY, R M. – WEBLEY, P. – BUREŠ, Z. – KÁRÁSZ, K. *Psychologie ekonomického chování*. [Praha]: Grada, 1994. ISBN 80-85623-93-5.

MAŘÁDEK, V. Vězeňství. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN 80-736-8002-5

REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

ŠTĚRBA, V. Penologie. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb.ze dne 20. ledna 2000 o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměn těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 03. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Analýza dluhové zátěže odsouzených" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 9.3.2016

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mému vedoucímu bakalářské práce prof. Ing. Jaroslavu Homolkovi, CSc., za odborné vedení, cenné rady a za profesionální i lidský přístup v průběhu vypracování této práce. Velký dík patří také mým dětem za trpělivost, podporu a pomoc při mém studiu na vysoké škole a psaní bakalářské práce.

Analýza dluhové zátěže odsouzených

Souhrn

Předkládaná bakalářská práce obsahuje analýzu dluhové zátěže odsouzených. V teoretické části byl definován a popsán systém Vězeňské služby České republiky, nastíněna dluhová problematika a zaměstnávání odsouzených. V praktické části práce byly popsány hlavní příčiny vzniku dluhů odsouzených a jejich postoje k tomuto problému. Pomocí analýzy dokumentů byl popsán a komparován skutečný stav pohledávek za vězni po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody a po jeho skončení a způsoby splácení. Nakonec byly navrhнутy možnosti k efektivnějšímu řešení dluhové zátěže odsouzených.

Klíčová slova: Vězeňská služba, výkon trestu odnětí svobody, odsouzený, dluhy, pohledávky, pracovní odměna, srážky z pracovní odměny.

The analysis of a burden of indebted convicts

Summary

This bachelor's thesis contains an analysis of debt burden of the convicts. Theoretical part defines and describes the system of the Prison Service in the Czech Republic, and outlines debt issues and employment of the convicts. Practical part of the thesis describes main causes of the convicts' debts and their attitudes to this problem. Using documents analysis the actual state of prisoners' obligations at the start of serving a prison term and after it is finished, and different ways of debt repayment are described and compared. Lastly, possible ways of more effective solution of debt burden of the convicts are suggested.

Keywords: Prison Service, prison term, convict, debts, obligations, wage, deductions from wage.

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
GŘ VS ČR	Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky
OS	Odnětí svobody
VSČR	Vězeňská služba České republiky
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody

OBSAH

1	ÚVOD.....	12
2	CÍL PRÁCE A METODIKA.....	13
2.1	Hlavní cíl a dílčí cíle práce.....	13
2.2	Metodika	13
2.2.1	Použité metody	13
2.2.2	Charakteristika nositelů informací a místo realizace průzkumu.....	14
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	15
3.1	Vězeňská služba České republiky	15
3.1.1	Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky.....	15
3.2	Výkon trestu odnětí svobody	17
3.2.1	Účel, cíle a zásady výkonu trestu.....	17
3.2.2	Diferenciace věznic.....	18
3.3	Věznice Valdice	19
3.3.1	Organizační struktura Věznice Valdice	19
3.3.2	Ekonomické oddělení Věznice Valdice	20
3.4	Dluhová problematika.....	21
3.4.1	Příčiny a vznik dluhů	21
3.4.2	Následky zadluženosti	22
3.5	Druhy finančních závazků odsouzených.....	22
3.5.1	Náklady výkonu vazby	24
3.5.2	Náklady výkonu trestu	25
3.5.3	Cizí pohledávky	25
3.5.4	Dlužné náklady výkonu vazby a trestu po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	26
3.6	Možnost splácení dluhů ve výkonu trestu odnětí svobody	27

3.6.1	Osobní peníze odsouzeného.....	27
3.6.2	Rozúčtování pracovní odměny	28
3.6.3	Srážky z pracovní odměny odsouzených.....	29
3.7	Zaměstnávání odsouzených jako prostředek řešení jejich dluhové zátěže	29
3.7.1	Podmínky a výše odměňování pracujících odsouzených	30
3.7.2	Zaměstnávání odsouzených ve Věznici Valdice	31
4	ANALYTICKÁ ČÁST.....	33
4.1	Průběh průzkumu	33
4.2	Interpretace získaných údajů a dat	34
4.2.1	Interpretace dílčího cíle 1	35
4.2.2	Interpretace dílčího cíle 2	39
4.2.3	Interpretace dílčího cíle 3	43
5	ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	45
6	NÁVRHY NA ŘEŠENÍ DLUHOVÉ PROBLEMATIKY ODSOUZENÝCH.....	47
7	ZÁVĚR.....	49
8	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
9	PŘÍLOHY	53
9.1	Příloha A, Dotazník.....	53
9.2	Příloha B, Mzdové listy.....	56
9.3	Příloha C, Zpráva o stavu pohledávek ve Vězeňské službě ČR k 31. 12. 2014 ...	59

Seznam obrázků

Obrázek č. 1. Organizační schéma Vězeňské služby České republiky	16
Obrázek č. 2. Organizační schéma Věznice Valdice	20

Seznam tabulek

Tabulka č. 1. Přehled stavů a úhrad závazků bývalých odsouzených propuštěných v letech 2014 a 2015 z Věznice Valdice	43
--	----

Seznam grafů

Graf č. 1. Zastoupení respondentů podle věku	34
Graf č. 2. Zastoupení respondentů podle dosaženého vzdělání	34
Graf č. 3. Zastoupení respondentů podle délky trestu odnětí svobody	35
Graf č. 4. Zaměstnání odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody ...	36
Graf č. 5. Důvody nezaměstnanosti před nástupem odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody	36
Graf č. 6. Výše průměrného čistého měsíčního příjmu odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody	37
Graf č. 7. Původ příjmů odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody ..	38
Graf č. 8. Počet závislých lidí na příjmu respondenta před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody	38
Graf č. 9. Dluhy respondentů a jejich původ	39
Graf č. 10. Znalost respondentů o výši svých dluhů	40
Graf č. 11. Zastoupení zaměstnaných a nezaměstnaných dluhově zatížených odsouzených ve Věznici Valdice	40
Graf č. 12. Způsob splácení dluhů	41
Graf č. 13. Názor odsouzených na schopnost uhrazení jejich dluhů během výkonu trestu odnětí svobody	42
Graf č. 14. Představa řešení nesplacených dluhů po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody	42

1 ÚVOD

Téma bakalářské práce bylo zvoleno na základě mého několikaletého působení ve vězeňské službě, konkrétně na ekonomickém oddělení Věznice Valdice. V rámci svého zaměstnání se denně setkávám, mimo jiné, s následky nezvládnutého, nebo nezodpovědného ekonomického chování lidí, které tato situace dovedla až do výkonu trestu odnětí svobody, často i opakovaně.

Ekonomické chování provází člověka téměř po celý život. Každý jedinec potřebuje zdroj příjmů, aby uspokojil své potřeby a později zabezpečil svou rodinu. Tímto hlavním zdrojem je především příjem ze zaměstnání, jehož případná ztráta může přivést člověka do situace, kterou nezvládne a je častou příčinou vzniku dluhů. Další skupinou lidí, která se dostává do dluhové pasti, jsou sociálně slabí, neplatiči výživného, osoby s různými závislostmi, jako jsou drogy, alkohol, gamblerství a také osoby s poruchami chování, které jsou zatíženy dluhy v důsledku páchaní závažných trestných činů. Následkem těchto činů jsou pak jejich dluhy v podobě nákladů trestních řízení, odškodnění poškozeným, či pozůstalým. V neposlední řadě sem patří také pachatelé úmyslných trestných činů, což jsou například daňové úniky a podvody, kde vznikají škody státu, mnohdy i velkého rozsahu.

Dluhovou problematiku považuji za aktuální téma nejen v oblasti vězeňství, ale i v běžném životě, jelikož v současné době může ekonomická situace kohokoliv přivést do finančních problémů, které se ne každému podaří zvládnout.

Největší část dluhů odsouzených vzniká před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody, některé přibudou v jeho průběhu. Zadluženost je také jedním z aspektů, které vrací odsouzené do výkonu trestu odnětí svobody a to i opakovaně.

Dle mého názoru je potřebné se touto problematikou zabývat a proto budu ve své bakalářské práci analyzovat dluhovou zátěž odsouzených a po vyhodnocení průzkumu navrhnou opatření, aby tyto osoby byly schopné lépe řešit své dluhy nejen během výkonu trestu, ale i po propuštění.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Hlavní cíl a dílčí cíle práce

Hlavním cílem práce je posouzení důvodů vzniku dluhové zátěže odsouzených a možnosti jejího řešení během výkonu trestu odnětí svobody.

Dílčí cíl 1: V rámci průzkumného šetření realizovat rozbor příčin vzniku dluhů odsouzených.

Dílčí cíl 2: V návaznosti na dílčí cíl 1 zmapovat postoje těchto osob k jejich dluhové zátěži a jejich představy vedoucí k řešení této problematiky.

Dílčí cíl 3: Komparace výše dluhů v období po nástupu do výkonu trestu a konečného stavu při propuštění, včetně způsobů úhrad dluhů.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je vyhotovena na základě studia vybrané literatury k danému tématu, v části praktické probíhá sběr dat, jejich následná analýza a interpretace zjištěných výsledků.

V práci je zvolena strategie kombinovaného průzkumu. Tedy kvalitativního a kvantitativního. Jiří Reichel (2009, s. 42) ve své publikaci Kapitoly metodologie sociálních výzkumů definuje tento způsob jako smíšený výzkum. Tato strategie průzkumu umožňuje v tomto případě pohlížet na sledovaný jev jak ze subjektivních názorů odsouzených, tak umožňuje dluhovou problematiku podložit konkrétními daty a údaji.

2.2.1 Použité metody

Pro získání údajů k dílčím cílům 1 a 2 je použita metoda dotazníkového šetření. Tento způsob sběru dat, jak uvádí Reichel (2009, s. 118), je „... *technikou v sociálních výzkumech velice rozšířenou a v některých vědních oborech technikou přímo tradiční*“.

Na základě sběru údajů ve Věznici Valdice jsou analyzovány a následně interpretovány konkrétní vyjádření odsouzených z valdické věznice k jejich dluhové zátěži.

Dotazník je určen pro odsouzené se záměrem zjistit příčiny vzniku jejich zadluženosti, jejich postoje k dluhové zátěži a představy vedoucí k řešení této problematiky.

Pro dílčí cíl 3 je použita metoda analýzy dokumentu. Analyzovanými dokumenty je padesát mzdových listů konkrétních osob, které již trest odnětí svobody ukončily. Toto množství je shledáno jako dostačující k získání adekvátních informací.

2.2.2 Charakteristika nositelů informací a místo realizace průzkumu

Nositeli informací pro průzkum pro dílčí cíle 1 a 2 jsou odsouzení vykonávající trest odnětí svobody ve Věznici Valdice, konkrétně na oddělení se zesíleným stavebně technickým zabezpečením, na vnitřních pracovištích Věznice Valdice a specializovaných odděleních pro odsouzené s poruchami chování a osobnosti.

Pro dílčí cíl 3 jsou nositeli informací dokumenty, konkrétně mzdové listy odsouzených, kteří již byli ze zmíněné věznice propuštěni. Místem realizace průzkumu je ekonomické oddělení Věznice Valdice, konkrétně účtárna pro odsouzené a archiv této účtárny.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Vězeňská služba České republiky

Výkon Vězeňské služby České republiky (dále jen ČR) zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti a řídí se zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráži České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Výše zmíněné ministerstvo při výkonu státní správy vytváří Vězeňské službě ČR podmínky k řádnému výkonu její činnosti. Kromě jiného Vězeňské službě ČR stanovuje prostředky státního rozpočtu v rámci kapitoly Ministerstva spravedlnosti a provádí kontrolu při hospodaření s majetkem státu.

Vězeňská služba ČR se člení na Vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu. Jak uvádí Štěrba (2007, str. 36) : „*Vězeňská stráž střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, střeží vazební věznice, věznice a věznice pro místní výkon trestu a při této činnosti a v uvedených místech zajišťuje stanovený pořádek a kázeň...“.*

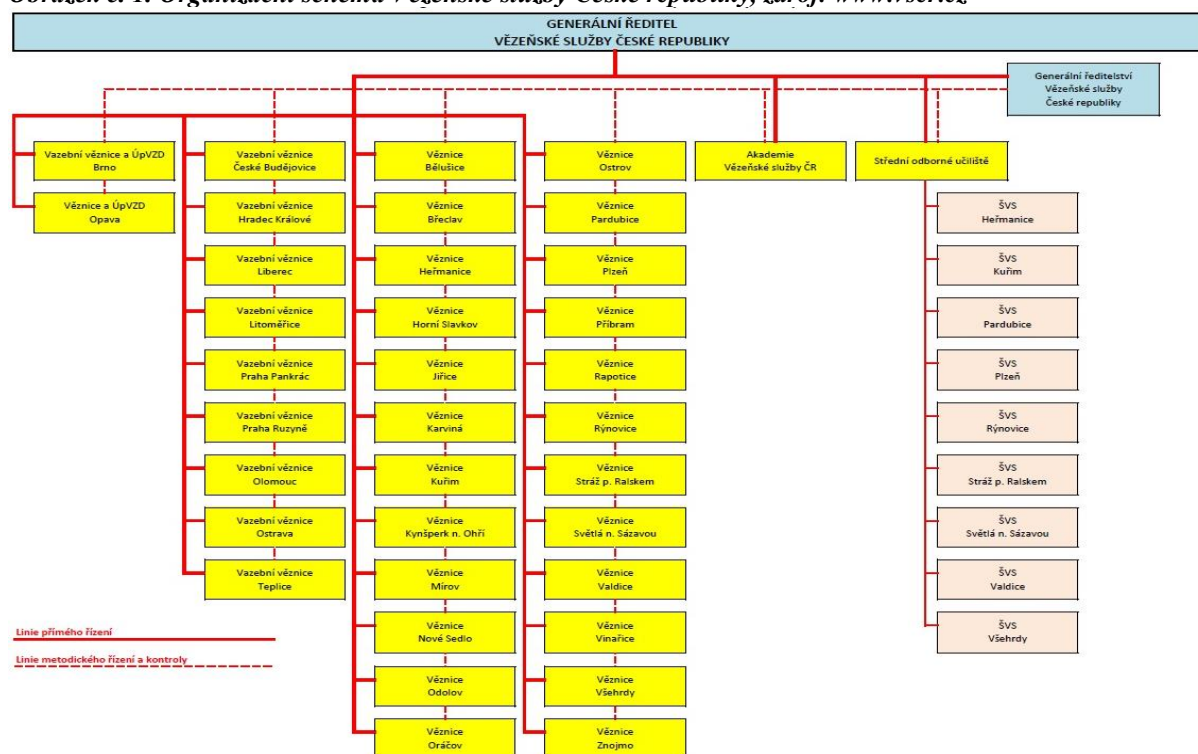
Justiční stráž zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva. Příslušníci vězeňské stráže mohou být v mimořádných případech dočasně povoláni k plnění úkolů justiční stráže a naopak.

Správní služba „...*rozhoduje ve správním řízení podle zvláštních právních předpisů a zabezpečuje organizační, ekonomickou, výchovnou, vzdělávací, zdravotnickou a další odbornou činnost.*“ (Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráži České republiky).

3.1.1 Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky

Vězeňská služba ČR jako celek je jednou z organizačních složek státu a skládá se z organizačních jednotek, jimiž jsou Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby (viz obrázek č. 1. Organizační schéma Vězeňské služby ČR).

Obrázek č. 1. Organizační schéma Vězeňské služby České republiky, zdroj: www.vscr.cz

Generální ředitelství zabezpečuje, organizuje, metodicky řídí a kontroluje ostatní organizační jednotky.

Vazební věznice jsou řízeny zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby.

Věznice, v nichž je vykonáván trest odnětí svobody, se řídí zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

Další organizační jednotkou Vězeňské služby ČR jsou ústavy pro výkon zabezpečovací detence v Brně a Opavě. Činnost těchto ústavů je upravena zákonem č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence. Součástí ústavu pro výkon zabezpečovací detence se sídlem v Brně je nemocnice s rehabilitačním, specializovaným a psychiatrickým pavilonem. Jak uvádí Mařádek (2005, str. 28) ve své publikaci Vězeňství, jsou zde umístováni vězni, u kterých je zjištěna velmi nebezpečná míra agrese, nebo se u nich objevují vážné příznaky abnormálního chování.

Střední odborné učiliště se sídlem v Praze Pankráci centrálně řídí školská vzdělávací střediska v devíti věznicích, která zajišťují vzdělání osob ve výkonu vazby a trestu. Zde

mají odsouzení možnost dokončení základního vzdělání, vyučit se ve vybraných oborech, navštěvovat kurzy pro zvýšení, nebo rozšíření kvalifikace v dělnických profesích, což je pro tyto lidi přínosem i po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (dále jen OS), jelikož mají větší šanci uplatnit se na trhu práce a zajistit si tak zlepšení své ekonomické situace.

Poslední organizační jednotkou Vězeňské služby ČR je Akademie Vězeňské služby se sídlem ve Stráži pod Ralskem, která má status centrálního rezortního vzdělávacího zařízení s celorepublikovou působností. Akademie Vězeňské služby ČR „...zabezpečuje vzdělání příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců Vězeňské služby.“ (zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky).

3.2 Výkon trestu odnětí svobody

Trest odnětí svobody lze definovat charakteristikou Mařádka (2005, s. 114) „*Trest je obecně následné opatření po předchozím provinění. Trest odnětí svobody může být uložen jen pravomocným rozhodnutím soudu ...*“. Je to tedy postih osob, které páchají trestnou činnost, kam patří i tzv. majetková trestná činnost vedoucí ke vzniku dluhů, dále však i násilná trestná činnost, kde později může vzniknout odsouzenému dluh v podobě odškodnění poškozeným, či pozůstalým.

Trest OS je uložen v procesu trestního řízení dle trestního řádu na základě zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů, dále v souladu s Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod. Trest OS může být uložen, dle charakteristiky trestného činu podmíněně, tedy s podmíněným odkladem na zkušební dobu, nebo nepodmíněně, kdy odsouzený nastoupí k výkonu trestu OS do věznice.

Zvláštním druhem trestu je trest alternativní. Ten „*Je ukládán pachateli, který by jinak byl odsouzen k trestu odnětí svobody.*“ (Štěrba, 2007, s. 123).

Výkon trestu OS je upraven zákonem č. 169/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

3.2.1 Účel, cíle a zásady výkonu trestu

V § 2, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody je uveden hlavní účel výkonu trestu OS takto: „*Účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými*

tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti.“

Jak prezentuje Štěrba (2007, s. 103): „*Výchovná funkce trestu odnětí svobody je hlavní náplní a cílem trestu orientovaného na nápravu pachatele, která má vést k pozitivní změně jeho chování.*“

Snahou pracovníků ve věznicích je působit výchovně na odsouzené tak, aby si uvědomovali následky svých činů, snažili se řešit i následky majetkových trestných činů kladným postojem k práci a řešit tak svoji dluhovou zátěž.

Hlavními zásadami výkonu trestu OS je jednat s odsouzenými tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, respektovat důstojnost jejich osobnosti a omezovat škodlivé účinky zbavení svobody. Nesmí však být při tom ohrožena potřeba ochrany společnosti.

3.2.2 Diferenciace věznic

V ČR jsou odsouzení umístováni do věznic podle různých hledisek a typů věznic. Odděleně se umísťují především odsouzení muži od odsouzených žen a mladiství od dospělých. Dále se dle § 7, zákona č. 169/1999 Sb., oddělují například recidivisté od prvovězněných, odsouzení s duševními poruchami, s poruchami chování a zvláště nebezpeční.

Tzv. diferenciace spočívá v dělení věznic do čtyř typů a to dle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti (seřazeno od nejmírnějšího typu po typ s nejpřísnějším režimem), tak jak je uvedeno v § 8, zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody:

- a) *s dohledem*
- b) *s dozorem*
- c) *s ostrahou*
- d) *se zvýšenou ostrahou*

Vedle těchto základních typů se zřizují ještě zvláštní věznice pro mladistvé.

V rámci jedné věznice můžou být zřízena oddělení různých typů, pokud tím nebude ohrožen účel výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzení jsou rozdělováni do příslušného typu věznice na základě rozhodnutí soudu.

3.3 Věznice Valdice

Objekt valdické věznice se nachází tři kilometry severovýchodně od města Jičína. Původně sloužil jako kartuziánský klášter, který nechal vybudovat na počátku 17. století vévoda Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna.

Kartouzy (dnes Valdice) byly první trestnicí otevřenou v českých zemích. Stalo se tak v roce 1857. V té době zde bylo asi šest stovek trestanců a správu nad trestnicí vykonávala sestra představená a výkonnou mocí disponoval vrchní inspektor.

Postupem času se věznice přetvářela až do dnešní podoby. V současné době je Věznice Valdice profilována jako věznice se zvýšenou ostrahou, přičemž jsou zde umístěni odsouzení na odděleních s dozorem, ostrahou, zvýšenou ostrahou, specializovaných odděleních pro odsouzené s poruchami osobnosti a chování, a v roce 2001 zde bylo zřízeno oddělení se zvýšeným stavebně technickým zabezpečením pro velmi nebezpečné odsouzené, jimiž jsou například vězni odsouzení k výjimečnému trestu, vězni u kterých je předpoklad, že ohrozí bezpečnost jiných osob.

Ve Věznici Valdice vykonává trest OS přibližně tisíc odsouzených (informace z propagačního materiálu Věznice Valdice – Věznice Valdice v proměnách času, vydáno 2012).

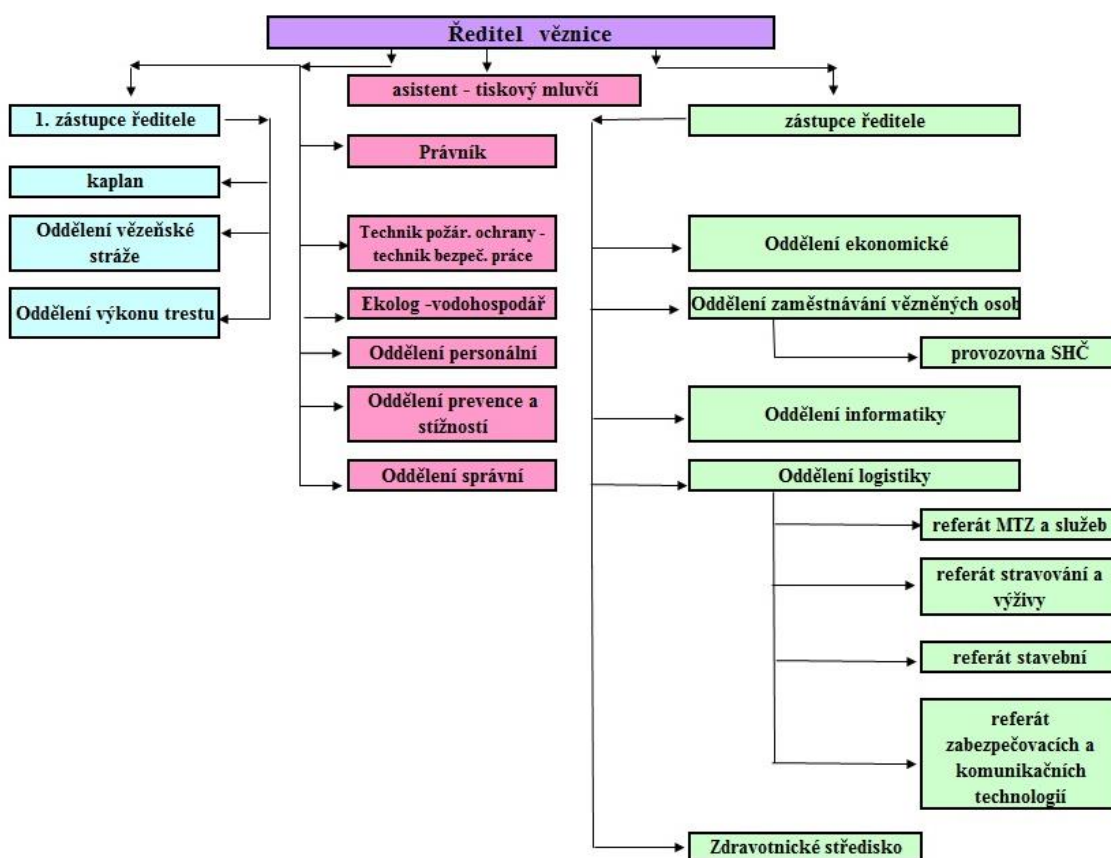
3.3.1 Organizační struktura Věznice Valdice

Vedení Věznice Valdice tvoří ředitel, jemuž jsou přímo podřízeni dva zástupci, asistent, právník, bezpečnostní a požární technik, ekolog, personální oddělení, oddělení prevence a stížností a správní oddělení.

První zástupce ředitele je nadřízeným kaplana, oddělení vězeňské stráže a oddělení výkonu trestu.

Zástupce ředitele je nadřízeným ekonomického oddělení, oddělení zaměstnávání vězňených osob, jehož součástí je středisko hospodářské činnosti, dále oddělení informatiky, oddělení logistiky se čtyřmi referáty a zdravotního střediska (viz Obrázek č. 2. Organizační schéma Věznice Valdice).

Obrázek č. 2. Organizační schéma Věznice Valdice, zdroj: intranet Věznice Valdice

3.3.2 Ekonomické oddělení Věznice Valdice

Jelikož je tato práce zaměřena na dluhovou problematiku odsouzených, níže je podrobněji popsána struktura ekonomického oddělení Věznice Valdice. Zde je, mimo jiné, zpracovávána veškerá agenda odsouzených týkající se ekonomické problematiky a tudíž i evidence a zpracování pohledávek vůči odsouzeným.

Účetní pro odsouzené spravuje konta úložek vězňů v rámci bezhotovostního platebního styku, pohledávkové účetní evidují jak externí pohledávky za odsouzenými jimiž jsou exekuce, soudní usnesení, náklady trestních řízení, výživné, tak i dluhy vůči věznici, kam spadají náklady výkonu vazby, náklady výkonu trestu, škody, dluhy

na doplatcích léků a podobně. Odděleně jsou evidovány také neuhrazené pohledávky za odsouzenými, kteří byli z výkonu trestu propuštěni.

Mzdová účetní také zpracovává a rozúčtovává odměny odsouzených, kteří jsou pracovně zařazeni. V rámci této činnosti jsou prováděny srážky i na výše uvedené evidované pohledávky za odsouzenými.

3.4 Dluhová problematika

V současné době se dluhová problematika stává stále aktuálnějším tématem, jelikož se dotýká velkého procenta lidí a představuje tak celospolečenský problém.

Otmarová (2012, str. 11) uvádí: „*Dluhové pasti ohrožovaly dlouho zejména nižší příjmové skupiny a osoby s nižší finanční gramotností, v poslední době se ovšem nevyhýbají ani třídě střední. Zajisté proto není překvapením, že se problém předluženosti týká také většiny osob odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody.*“

3.4.1 Příčiny a vznik dluhů

Často se stává „...že stojíme před situací, ve které i při neexistenci rizika jsou nabídka zboží i spotřebitelovy potřeby nekonečné, zatímco spotřebitelovy zdroje jsou omezené“. (Lea, Tarpy, Wembley, 1994, str. 174). Toto konstatování úzce souvisí s racionálním uvažováním člověka v ekonomickém smyslu, tedy, zda dokáže zvážit pravděpodobné následky svých rozhodnutí, zda při svých ekonomických možnostech nepodlehne působení reklam, nebo zda se nerozhoduje s rizikem při hazardu, např. hry o peníze a sázení.

Zásadním problémem jsou půjčky, ať už se pro ně člověk rozhodne z nedostatku finančních prostředků, z nutnosti pořízení nezbytných věcí, ke splacení jiného předchozího dluhu, nebo k pořízení věcí, které nejsou nezbytně nutné a potřebné.

Za nejčastější důvody vzniku dluhů lze tedy považovat nedostatečnou ekonomickou gramotnost, kdy dotyčný neovládá hlavní zásady hospodaření. Dále to může být osobní krize v podobě ztráty zaměstnání, dlouhodobé nemoci či ztráta partnera. V neposlední řadě je to také jedincova mentalita.

3.4.2 Následky zadluženosti

Má-li jakákoliv fyzická osoba – kdokoliv z nás - soukromý dluh, předpokládá se, že má přehled o jeho částce, o důvodu jeho vzniku a představu o jeho splácení. Pokud tomu tak není, člověk většinou ztratí schopnost z různých důvodů své dluhy hradit a postupně se často dostane do nezvladatelné situace, která ho může přivést až k trestné činnosti a následně do výkonu trestu OS.

Souvisejícími následky bývá následně rozbití rodinných i dalších vztahů, často i úplný rozpad rodiny, ztráta zaměstnání, ztráta majetku. Navíc existuje, jak uvádí Otmarová (2012, str. 11): „...*vysoká pravděpodobnost opakování páchaní zejména majetkové trestné činnosti...*“ a to i po skončení výkonu trestu OS.

Co se týče ekonomického dopadu na stát, nejenže je zde finanční zátěž státního rozpočtu ohledně pobytu odsouzeného ve věznici během výkonu trestu, ale finanční přítěž státu se stávají i rodiny uvězněných. (Štěrba, 2007, str. 123). Autor tímto, dle mého názoru, míní vyplácení státních sociálních dávek a peněžitých pomocí rodinám odsouzených v případě, že odsouzený buď není ve výkonu trestu OS pracovně zařazen, nebo nedosahuje takových výdělků, aby byl schopen finančně podporovat rodinu, případně hradit výživné na nezletilé děti a podobně.

3.5 Druhy finančních závazků odsouzených

Největší část dluhů, které si odsouzený přináší do výkonu trestu, pochází z trestné činnosti, jako jsou krádeže, podvody, závislosti, loupežná přepadení. Další část tvoří neuhrazené náhrady škod, pokuty, půjčky, neplacení výživného, zdravotního pojištění. Všechny tyto závazky se dále rozrůstají o náklady trestních řízení, exekuce, různé úroky a penále. Během pobytu ve věznici dále vzrostou o náklady výkonu vazby a trestu, pokud je odsouzený nezaplátí z pracovní odměny, nebo jiným způsobem (viz kapitola 3.6 Možnosti splácení dluhů ve výkonu trestu odnětí svobody).

Pohledávkami vůči odsouzenému, dle Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 19.prosince 2012, č.j. 4/2012-INV-M, o vymáhání pohledávek jsou:

- a) *pohledávky z rozhodovací činnosti soudů, státních zastupitelství a Vězeňské služby, a to:*

aa) pohledávky ze soudních poplatků, exekuční náklady dle § 182 a násl. DŘ, pořádkové pokuty uložené dle § 247 DŘ, pohledávky z nákladů civilního řízení, včetně svědečného, znalečného a tlumočeného, pohledávky z nákladů trestního řízení, z náhrad ustanoveným advokátům, z peněžitých trestů, z nákladů spojených s výkonem trestu domácího vězení, z pořádkových pokut z trestního řízení, náklady spojené s využitím elektronického kontrolního systému při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, pohledávky z pořádkových pokut z civilního řízení, z nákladů soudního řízení správního dle § 57 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, z nákladů kárného řízení podle § 19 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů, z pořádkových pokut uložených v kárném řízení podle zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů, z pořádkových pokut uložených podle § 44 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

ab) pohledávky z nákladů spojených s výkonem vazby a nákladů spojených s výkonem trestu odnětí svobody

b) pohledávky z pokut uložených ve správním řízení v jiném členském státě Evropské unie a uznaných soudem v České republice

c) ostatní pohledávky, kterými jsou zejména pohledávky vzniklé z náhrady škody z hospodaření s majetkem státu, z občanskoprávních, obchodních a pracovních vztahů.

Pohledávky uvedené v § 1, odst. 4, písm. a), Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. prosince 2012, č. j. 4/2012-INV-M, o vymáhání pohledávek, jsou **pohledávkami daňovými**, v témže paragrafu a odstavci pod písmeny b) a c) jsou vyjmenovány **pohledávky nedaňové**.

Věznice, kde je odsouzený kmenově umístěn k výkonu trestu odnětí svobody eviduje u každého odsouzeného dva (z pohledu věznice) základní druhy pohledávek vůči jeho osobě. Jsou to pohledávky **cizí a vězeňské**.

Do cizích pohledávek vůči odsouzenému patří ty, které jsou uvedeny ve výše uvedené Instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. prosince 2012, č.j. 4/2012-INV-M v odstavci a), resp. aa), v odstavci b) a odstavci c).

Vězeňské pohledávky vůči odsouzenému jsou vyjmenovány v téže Instrukci Ministerstva spravedlnosti v odstavci a), resp. ab). Konkrétně můžeme jmenovat neuhrazené náklady výkonu vazby, náklady výkonu trestu, škody, ztráty, nedoplatky na lécích, či další náklady spojené s výkonem trestu, jako například „...náklady na vyšetření ke zjištění, zda užil návykovou látku, v případě, že se prokáže přítomnost návykové látky...“ (Zákon č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

3.5.1 Náklady výkonu vazby

Pokud je člověk obviněn ze spáchání trestného činu a je umístěn do některé z vazebních věznic a následně odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, je jeho povinností náklady za pobyt ve vazbě uhradit.

Dle § 10, odst. 1, vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb.: „*Denní sazba nákladů výkonu vazby činí 45 Kč za každý započatý kalendářní den příslušného kalendářního měsíce.*“ Náhrada nákladů výkonu vazby se nepožaduje za dobu, po kterou je osobě ve výkonu vazby poskytována ústavní (nemocniční) péče.

Dále dle § 21, zákona č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby, je obviněný povinen hradit další náklady spojené s výkonem vazby, jako jsou například náklady na odeslání nepředaných věcí, na některé zdravotní služby, zvýšené náklady na střežení, náklady ke zjištění užití návykových látek v případě, že se přítomnost této látky prokáže a dle téhož zákona je obviněný povinen uhradit případnou škodu na majetku státu se kterým hospodaří Vězeňská služba ČR.

Celková výše nákladů výkonu vazby se vyčíslí po jejím ukončení na základě soudního usnesení doručeného do věznice, kam byla tato osoba přemístěna k výkonu trestu. Na tomto usnesení je uveden přesný počet dnů výkonu vazby a vyčíslená celková částka nákladů výkonu vazby je zaevidována odsouzenému jako pohledávka vězeňské služby vůči této osobě a je povinen ji uhradit.

3.5.2 Náklady výkonu trestu

„Odsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici. Výši nákladů výkonu trestu a podrobnosti její úhrady stanoví ministerstvo vyhláškou.“ (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody)

Dle § 8, vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., se výše nákladů výkonu trestu stanoví z čisté pracovní odměny a ostatních zdrojů příjmů nejvýše na 1 500 Kč měsíčně. Odstavec 3 téhož paragrafu říká, že: *„...Odsouzenému, který odmítl pracovat nebo bez důvodu do práce nenastoupil, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 50 Kč za den.“*

Jak je uvedeno ve výše zmíněném zákoně, § 35, odst. 2, je od povinnosti hradit náklady výkonu trestu osvobozen odsouzený po dobu, po kterou:

- a) *„nebyl nezaviněně zařazen do práce, pokud nebyl požívatelem důchodu nebo výsluhového příspěvku nebo neobdržel v kalendářním měsíci peníze na účet v úschově,*
- b) *nedovršil osmnáctý rok věku,*
- c) *mu byla poskytována lůžková zdravotní péče*
- d) *byl zařazen do vzdělávacího, nebo terapeutického programu s dobou výuky nebo terapie nejméně 21 výukových hodin týdně,*
- e) *trest dočasně nevykonával,*
- f) *byl účasten na soudním jednání v postavení svědka, nebo poškozeného...“*

Kromě výše zmíněných nákladů má odsouzený povinnost hradit další náklady spojené s výkonem trestu, jimiž jsou například zvýšené náklady na zdravotní služby, náklady na vyšetření ke zjištění užití návykových látek v případě, že se přítomnost této látky prokáže, náklady na odeslání nepředaných věcí a balíčků, a dále je povinen nahradit škody, za které dle zákona odpovídá.

3.5.3 Cizí pohledávky

Cizí pohledávky vůči odsouzenému eviduje pracovník ekonomického oddělení věznice na základě soudního usnesení, exekučního příkazu, výkonu rozhodnutí nařízeného orgánem státní správy, čímž je například finanční úřad, zdravotní pojišťovny. Druhy těchto

pohledávek vůči odsouzenému - viz podkapitola 3.5 Druhy finančních závazků odsouzených.

Dle § 5, vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb., se evidují také pohledávky zajištěné písemnou dohodou o srážkách z pracovní odměny písemně uzavřené mezi odsouzeným a věznicí. Na základě rozsudku soudu se zaeviduje běžné výživné.

Pokud je odsouzený pracovní zařazen, provádí se srážky na tyto pohledávky z pracovní odměny dle platných předpisů (viz podkapitola 3.6.3 Srážky z pracovní odměny odsouzených).

3.5.4 Dlužné náklady výkonu vazby a trestu po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Jelikož se velmi často stává, že odsouzený během výkonu trestu neuhradí své závazky evidované věznicí, odnáší si tyto dluhy do civilního života.

V případě cizích pohledávek oznámí věznice bezprostředně po propuštění osoby z výkonu trestu OS jednotlivým věřitelům a soudům, které nařídily výkon rozhodnutí, výši neuhrazené částky jejich pohledávky. V případě odsouzeného, který byl pracovní zařazen, se toto oznámí po rozúčtování poslední pracovní odměny.

Co se týče dluhu vůči Vězeňské službě ČR, dostane tato osoba při propuštění závěrečné vyúčtování nákladů vzniklých s výkonem vazby a trestu odnětí svobody, z kterého je patrná výše pohledávky, kterou je propuštěný povinen uhradit. Ta je případně ponížena ještě o srážku z poslední pracovní odměny a následně je této osobě zaslán závěrečný stav pohledávek. Ze závěrečného vyúčtování vyplývá povinnost uhradit pohledávku do 60 dnů od propuštění, ze závěrečného stavu pohledávek do 60 dnů ode dne doručení.

Pokud není ve stanovené lhůtě pohledávka uhrazena na příjmový účet Vězeňské služby ČR, je ještě zaslána povinnému upomínka. Jestliže si tuto upomínku povinná osoba převezme a do 14 kalendářních dnů dluh neuhradí, postoupí věznice tuto pohledávku soudnímu exekutorovi prostřednictvím návrhu na nařízení exekuce. Pokud nedoručí k převzetí písemnosti, vyhotoví věznice vyhlášení výzvy k vyzvednutí písemnosti a umístí jej na elektronickou úřední desku. V případě, že si adresát uloženou písemnost nevyzvedne ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se podle zákona

patnáctý den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl. V případě neuhrazení ani v této lhůtě je přikročeno k vymáhání pohledávky soudním exekutorem.

„Ředitel věznice může na základě písemné a potřebnými doklady doložené žádosti odsouzeného prominout zcela nebo zčásti povinnost uhradit náklady výkonu trestu, ze kterého byl odsouzený propuštěn, odůvodňují-li to tíživé sociální poměry odsouzeného.“ (§ 35, odst. 4. zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody)

Daňové pohledávky (viz kapitola 3.5), které odsouzený po propuštění neuhradí, jsou odepsány po šesti letech, nedaňové pohledávky (viz kapitola 3.5) po deseti letech.

3.6 Možnost splácení dluhů ve výkonu trestu odnětí svobody

Jak konstatuje Otmarová, 2012, str. 10 : *„Osoby ve výkonu trestu ovšem nabývají mylného pocitu, že jejich dluhy jsou v současné době daleko, a proto je většinou žádným způsobem aktuálně neřeší...“*. Mimo jiné také uvádí, že odsouzení velmi často nemají o svých dlužích přehled, nekomunikují s věřiteli, ale většinou se nezříkají zodpovědnosti za své dluhy a většina z nich alespoň verbálně vyjadřuje snahu je v budoucnu splatit.

Jednou z možností splácení dluhů ve výkonu trestu je snaha odsouzeného hradit své závazky z vlastních prostředků jako jsou osobní peníze (viz kapitola 3.6.1 Osobní peníze odsouzeného) od rodiny, či jiných zdrojů, z důchodu, případně z kapesného z pracovní odměny (viz kapitola 3.6.2 Rozúčtování pracovní odměny).

Nejčastější formou splácení pohledávek vůči odsouzenému jsou srážky z jeho pracovní odměny, pokud je pracovníě zařazen. Problematiku pracovního zařazení a možnosti výdělků řeší kapitola č. 3.7 Zaměstnávání odsouzených jako prostředek řešení jejich dluhové zátěže.

3.6.1 Osobní peníze odsouzeného

Jak uvedeno v § 25, odst. 1, v zákoně č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody: *„Pokud byly odsouzenému do věznice zaslány peníze, převedou se na jeho účet zřízený a vedený věznicí a odsouzený se o tom vyrozumí. Odsouzený nesmí mít u sebe během výkonu trestu finanční hotovost. Peníze zaslané odsouzenému výslovně na úhradu nákladů na zdravotní služby nehrázené z veřejného zdravotního pojištění, na úhradu regulačních poplatků a na nákup léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely a zdravotních prostředků musí být uloženy na zvláštní účet, z něhož lze čerpat peníze pouze na úhradu*

uvedených nákladů. Nesouhlasí-li odsouzený s přijetím peněz, peníze se vrátí odesílateli na náklady odsouzeného. Nemá-li odsouzený dostatek finančních prostředků na odeslání, odečte věznice náklady na odeslání z odesílaných peněz. K přijetí peněz zaslaných orgány státní správy a příjmu podléhajícím dani z příjmu se nevyžaduje souhlas odsouzeného.“

Dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č.10/2000 Sb. a Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 43/2010 se polovina peněz, které odsouzený v kalendářním měsíci přijal, pokud nejsou určeny k zvláštním účelům, připsá na jeho osobní konto, které má k dispozici pro svou potřebu. Druhá polovina se blokuje do rozúčtování za tento měsíc a použije se k úhradě nákladů výkonu trestu, maximálně však do výše 1 500 Kč. Zbylé peníze z této druhé poloviny, po úhradě nákladů výkonu trestu, se nadále blokují a odsouzený je může použít k úhradě svých dluhů na základě své žádosti.

Pokud je odsouzený poživitelem důchodu, nebo výsluhového příspěvku, použije se na srážky k úhradě nákladů výkonu trestu 40 % z těchto peněz, opět nejvýše 1500 Kč.

3.6.2 Rozúčtování pracovní odměny

V § 33 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, je stanoveno následující:

„(1) Odsouzeným přísluší odměna podle vykonané práce. Vláda stanoví nařízením výši této odměny a podmínky pro její poskytování.

(2) Vězeňská služba poskytuje odsouzenému zařazenému do práce v době jeho dočasné pracovní neschopnosti náhradu odměny za stejných podmínek, jako ji poskytuje zaměstnavatel zaměstnanci podle zákoníku práce.“

Pokud je tedy odsouzený ve věznici pracovníě zařazen, náleží mu za vykonanou práci odměna. Tato se, dle Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 43/2010, vypočítá na základě centrálního směnového výkazu a ekonomické oddělení věznice ji rozúčtuje.

Dle téhož předpisu, § 10 odvede věznice z vypočtené hrubé pracovní odměny pojistné na sociální a zdravotní pojištění a zálohu na daň z příjmu. Po provedení těchto srážek zůstane část pracovní odměny označena jako čistá mzda. Srážky se provádějí výlučně z této čisté mzdy.

3.6.3 Srážky z pracovní odměny odsouzených

Srážky z pracovní odměny odsouzeného řeší Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb. ze dne 20. ledna 2000 o srážkách z odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů.

V § 1 je uvedeno, že: „Z čisté odměny odsouzeného provede věznice srážky

- a) k úhradě výživného pro děti, kterým je odsouzený povinen poskytovat výživu, včetně příspěvku na úhradu nákladů při péči o dítě v ústavní nebo ochranné výchově nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, ve kterém je dítě umístěno na základě rozhodnutí soudu nebo žádosti obecního úřadu s rozšířenou působností (dále jen „výživné nezaopatřených dětí“),
- b) k úhradě nákladů výkonu trestu a nákladů výkonu vazby, která mu předcházela,
- c) na základě nařízeného výkonu rozhodnutí soudu nebo orgánu státní správy,
- d) k úhradě jiných pohledávek vůči odsouzenému podle této vyhlášky.

Jinými pohledávkami se rozumí například ty, které jsou zajištěny písemnou dohodou o srážkách mezi odsouzeným a věznicí, dále vykonatelná rozhodnutí o uložení peněžitého trestu (pokuty), či náhrady, vykonatelná rozhodnutí o vrácení neprávem přijatých částek státní sociální podpory a péče.

„Úhrn srážek podle odstavce 2 nesmí překročit 78% čisté odměny odsouzeného. Zbytek čisté odměny rozdělí věznice na kapesné a úložné podle této vyhlášky.“ (§ 1, Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb. ze dne 20. ledna 2000 o srážkách z odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů).

3.7 Zaměstnávání odsouzených jako prostředek řešení jejich dluhové zátěže

Jednou z dlouhodobých priorit Vězeňské služby ČR je právě oblast zaměstnávání odsouzených. V první řadě je to možnost, jak pozitivně působit na osoby ve výkonu trestu OS a pomáhat jim neztratit pracovní návyky, přičemž se nezřídka stává, že někteří jedinci je získávají právě až ve vězení. Dalším významným důvodem k zaměstnání je ekonomický aspekt. Odsouzený nejenže hradí ze své pracovní odměny povinné závazky, jako jsou

náklady výkonu trestu, výživné na děti (pokud je mu stanoveno), ale zároveň splácí své dluhy. V neposlední řadě má takto možnost získat kapesné, se kterým může libovolně nakládat.

V současné době se zaměstnanost ve věznicích pohybuje kolem 50 %.

Jak uvádí Štěrbá (2007, str. 73): „*Odsouzený je zařazen do práce rozhodnutím ředitele věznice a to zpravidla na základě doporučení odborných zaměstnanců...Odsouzený, který byl zařazen do práce, je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý. Při zaměstnávání odsouzených věznice zajišťuje zařazování odsouzených do práce odpovídající jejich zdravotní způsobilosti s přihlédnutím k jejich odborným znalostem a dovednostem. Věznice vytvářejí podmínky pro zaměstnávání odsouzených buď v rámci svého provozu, vlastní výroby, nebo podnikatelské činnosti, anebo smluvně u jiných subjektů...Odmítnutí práce odsouzeným, který byl zařazen do práce, je závažným porušením povinností odsouzeného, za něž se zpravidla odsouzenému uloží kázeňský trest...Povinnost pracovat se nevztahuje na odsouzeného staršího 65 let, plně invalidního, jehož zdravotní stav neumožňuje trvalé pracovní zařazení, dočasně práce neschopného, anebo pokud z povahy překážky vyplývá, že je jeho pracovní povinnost vyloučena.*“.

Dle Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád o výkonu trestu odnětí svobody, musí být odsouzený k výkonu prací, které mu byly přikázány, zaškolen, pokud to jejich povaha vyžaduje. Pro odsouzené, kteří k tomu mají schopnosti, se organizuje odborné školení zaměřené na zvyšování jejich kvalifikace.

3.7.1 Podmínky a výše odměňování pracujících odsouzených

Pracovní odměnu odsouzeného řeší Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody a dále jej upravuje Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 38/2010 o odměňování odsouzených osob zařazených do práce ve výkonu trestu.

Výši odměny stanoví odsouzenému věznice v závislosti na množství a kvalitě odvedené práce. Věznice je zároveň plátcem odměny.

Dle výše zmíněného Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., § 1: „*Pracovní odměna odsouzeného zařazeného do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „odměna“)* je souhrnem základní složky odměny, odměny za práci přesčas, příplatků a ohodnocení pracovního výkonu podle tohoto nařízení.“.

Výše základní složky odměny je rozdělena do tří skupin dle druhu vykonávané práce a vzdělání. Pro první skupinu není potřebná odborná kvalifikace a výše základní složky odměny činí 4 500 Kč. Pro výkon práce ve druhé skupině je třeba vyučení v oboru, nebo jiná odborná kvalifikace a základní složka odměny je o polovinu vyšší, než ve skupině první. Třetí skupinu vykonávané práce tvoří samostatné zvláště náročné a specializované práce vyžadující zpravidla vyšší, než úplné střední vzdělání. V této skupině je základní složkou odměny dvojnásobek složky první skupiny.

Kromě přesčasových příplatků a příplatků za práci ve svátek, v noci a ve ztíženém pracovním prostředí, může být odsouzený navíc odměněn ohodnocením za jeho vyšší pracovní výkon v požadované kvalitě, nebo za řízení určitého svěřeného úseku nebo osob. Toto ohodnocení může činit až 50 % základní složky odměny. (Nařízení vlády č. 365/1999 Sb.)

K 31. 12. 2014 činila výše průměrné pracovní odměny odsouzeného v České republice 3 725 Kč (zdroj: Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2014 dostupná na www.vscr.cz).

3.7.2 Zaměstnávání odsouzených ve Věznici Valdice

Zaměstnávání odsouzených ve Věznici Valdice je uskutečňováno níže uvedenými formami (zdroj: vnitřní materiály Věznice Valdice – Vyhodnocení výsledků pracovní činnosti zaměstnávání odsouzených). Jsou to jednak vnitřní provozy, jako například vězeňská a závodní kuchyně, prádelna, dílny údržby, zámečnická a truhlářská dílna. Dále jsou zde odsouzení zaměstnáni jako skladníci, uklízeči, knihovník a holič. Celkem ve vnitřní režii pracuje více než stovka vězňů.

Druhou možností zaměstnávání odsouzených je prostřednictvím cizích soukromých podnikatelských subjektů, které působí uvnitř areálu věznice a zaměstnávají odsouzené na základě Smlouvy o zařazení odsouzených do práce v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění platných předpisů a Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb. Externí firmy působící ve Věznici Valdice zaměstnávají přibližně 300 odsouzených. Náplní práce je zde například kompletace kovových objímek, broušení skla, či práce spojené s nákupy pro odsouzené. Jedna z firem zadává práci i pro vězně odsouzené k doživotnímu trestu. Věznice se snaží doplňovat počty odsouzených na pracoviště, avšak práce vyžaduje odbornost, z pohledu

kategorizace prací je v některých případech riziková. Možnost jejich zařazení do práce je často omezena zdravotními, bezpečnostními a kvalifikačními důvody, často malou manipulační zručností, ale i nechutí pracovat. Další překážkou je to, že většina vězňů smí pracovat pouze v objektu věznice.

Ve Věznici Valdice byl také v červenci roku 2012, po měsících příprav, zřízen zkušební provoz střediska hospodářské činnosti. Provozovna tohoto střediska je v rámci Živnostenského zákona držitelem několika živností a v současné době zaměstnává průměrně kolem padesáti odsouzených. Vězni zde vyrábí kovové konstrukce, vyrábí a provádí potisk kartonových obalů, brousí litinu.

4 ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická část bakalářské práce prezentuje průzkum situovaný do vězeňského prostředí, konkrétně do Věznice Valdice. Respondenty průzkumu byly osoby, které zde vykonávají, nebo vykonávaly trest odnětí svobody. Analytická část je zaměřena na dluhovou problematiku odsouzených.

4.1 Průběh průzkumu

Pro realizaci dotazníkového šetření bylo náhodným výběrem, prostřednictvím vychovatelů a vedoucích pracovišť Věznice Valdice, osloveno čtyřicet respondentů z řad osob, které vykonávají trest odnětí svobody v této věznici. Odsouzení ve velké většině přistupovali k dotazníkovému šetření s ochotou. Jelikož i přesto někteří nevyplnili dotazník kompletně, či jej vyplnili v rozporu s pokyny, bylo následně pro interpretaci výsledků průzkumu použito třicet kompletně a správně vyplněných dotazníků.

Dotazník obsahoval 14 otázek, z nichž první tři byly obecné a vyplynulo z nich zastoupení respondentů podle věku, vzdělání a délky trestu odnětí svobody. Dalších šest otázek bylo podkladem pro výsledek prvního dílčího cíle, tedy příčin vzniku dluhů u odsouzených osob. Odpovědi na posledních pět otázek ukázaly postoje odsouzených k jejich dluhové zátěži a jejich představy vedoucí k řešení této problematiky, což bylo podkladem pro druhý dílčí cíl práce.

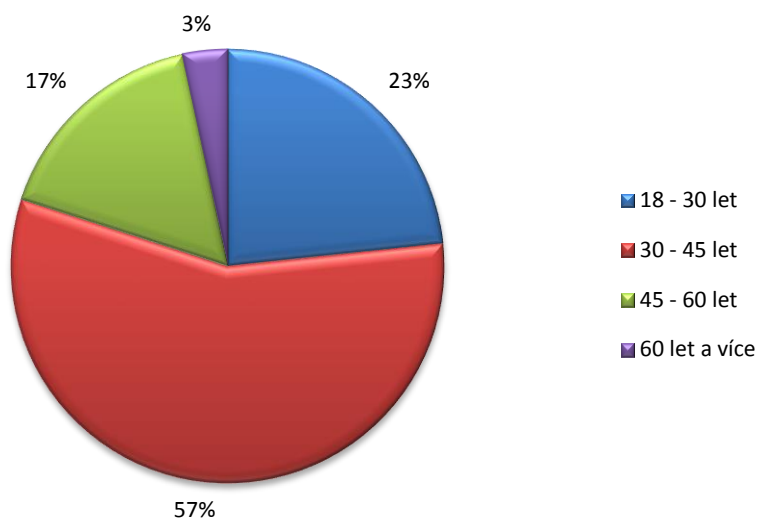
Většina otázek byla položena tak, že si respondenti vybrali jako odpověď jednu z uvedených možností, několik otázek vybírali z několika možností a u sedmi otázek jim byl dán prostor i pro vlastní vyjádření.

Pro získání dat a údajů k naplnění třetího dílčího cíle byla požádána o spolupráci mzdová účetní pro odsouzené Věznice Valdice, která ochotně poskytla mzdové listy padesáti bývalých odsouzených, kteří byli propuštěni z výkonu trestu OS z této věznice v letech 2013 – 2015. Každý ze mzdových listů jednotlivých odsouzených obsahoval, mimo jiné, přehled všech jeho dluhů, jejich počáteční výši, případnou splacenou částku a konečný stav dluhů při propuštění.

4.2 Interpretace získaných údajů a dat

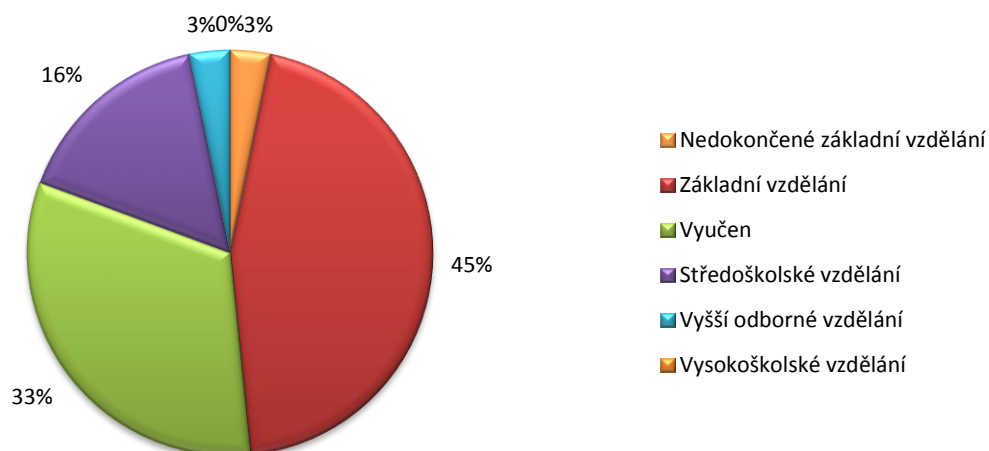
Pro dílčí cíl 1 a 2 byla použita metoda dotazníkového šetření. Odsouzeným byl předložen dotazník se čtrnácti otázkami, přičemž první tři otázky byly obecné a vyplynulo z nich zastoupení respondentů podle věku, vzdělání a délky trestu odnětí svobody.

Graf č. 1 Zastoupení respondentů podle věku

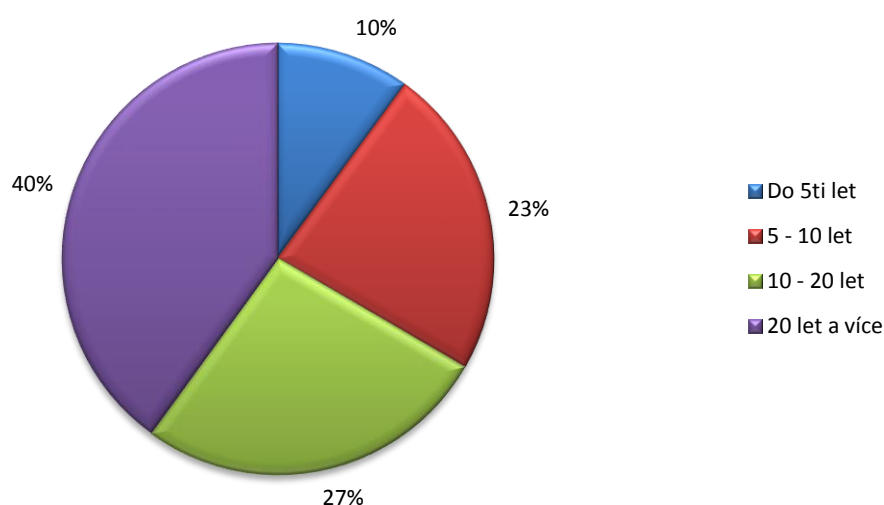
Z celkového počtu třiceti respondentů bylo 7 osob mladších 30 let, nejvíce dotázaných, tedy 17, bylo ve věku 30 až 45 let, 5 respondentů bylo ve věku 45 až 60 let a pouze 1 respondent byl starší 60 let. Z tohoto grafu vyplývá, že naprostá většina dotázaných byla v produktivním věku.

Graf č. 2 Zastoupení respondentů podle dosaženého vzdělání

Z celkového počtu respondentů byl 1 s nedokončeným základním vzděláním, 14 se základním vzděláním, 10 dotázaných vyučeno, 5 respondentů se středoškolským vzděláním, žádný z respondentů neměl vyšší odborné vzdělání ani vysokoškolské vzdělání. Z vyhodnocení otázky ohledně vzdělání mělo nejvíce osob pouze základní vzdělání.

Graf č. 3 Zastoupení respondentů podle délky trestu odnětí svobody

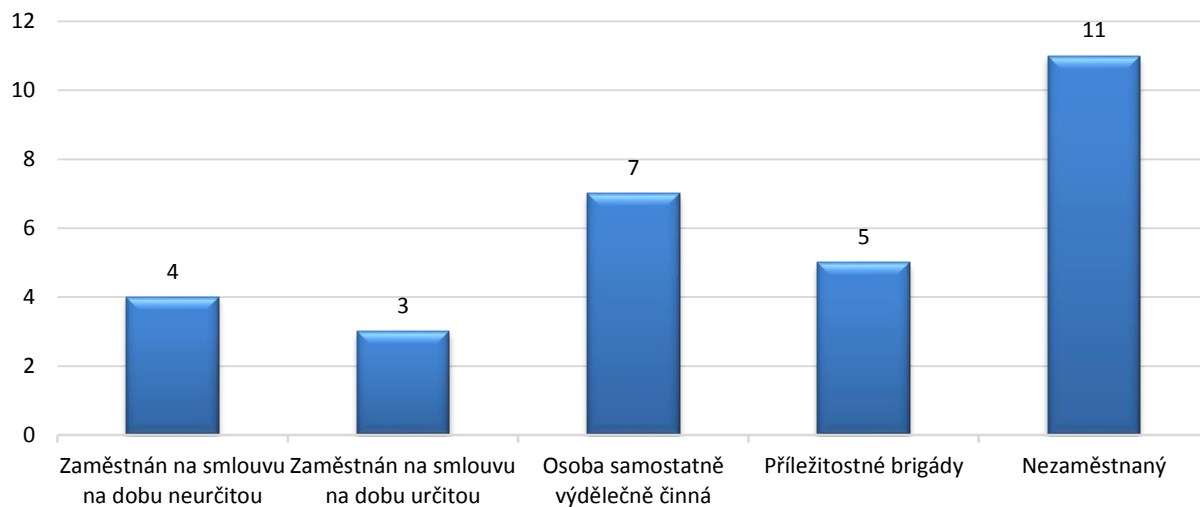

Z celkového počtu 30 dotázaných byli 3, kteří vykonávají trest odnětí svobody kratší pěti let. 7 odsouzených si odpykává trest v rozmezí 5 až 10 let, 8 respondentů vykonává trest odnětí svobody mezi 10 až 20 lety a největší skupinu z oslovených (12 osob) tvoří odsouzení s trestem delším, než 20 let.

4.2.1 Interpretace dílčího cíle 1

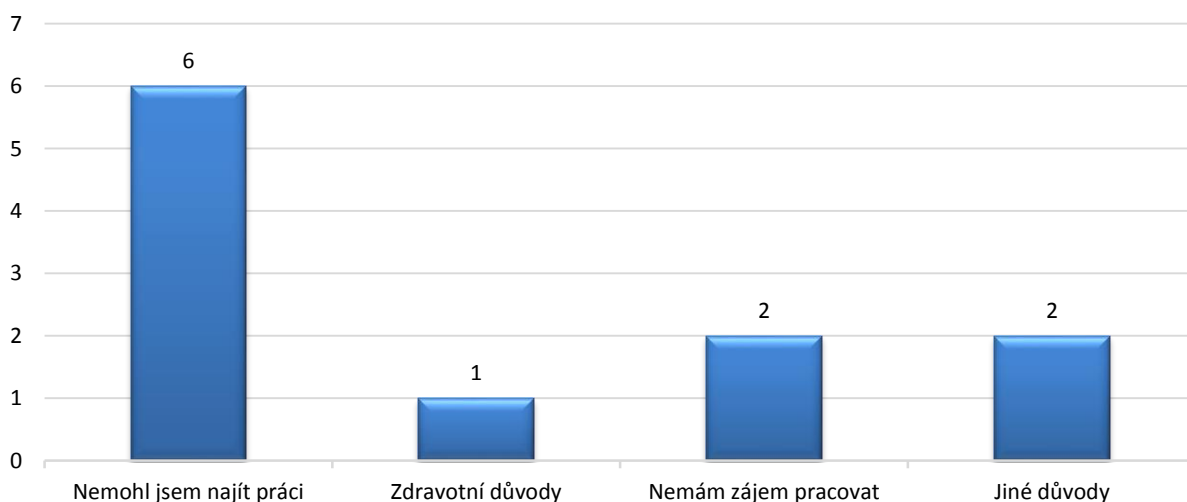
Dílčí cíl 1 : V rámci průzkumného šetření realizovat rozbor příčin vzniku dluhů odsouzených na základě jejich odpovědí na otázky č. 4 až č. 9 v dotazníku.

Graf č. 4 Zaměstnání odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody

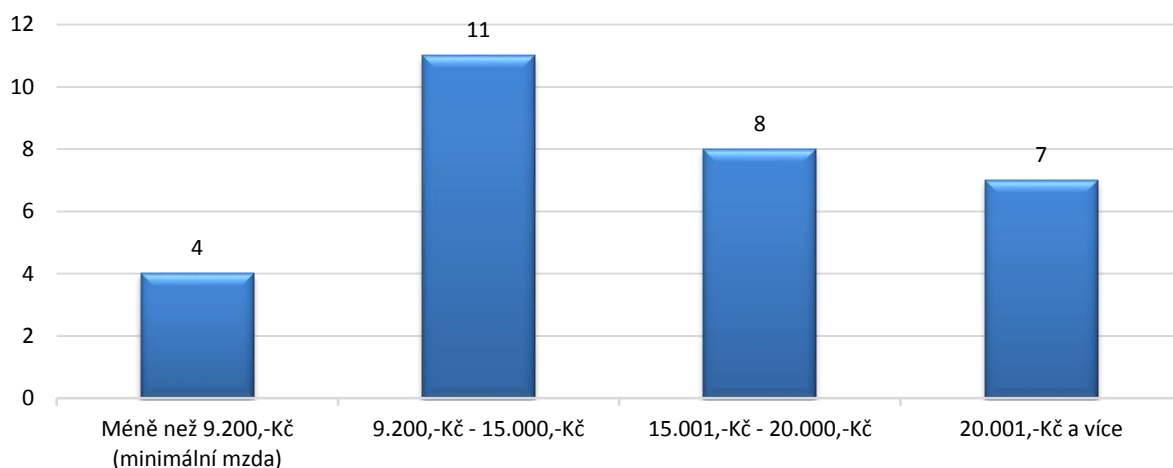
Z grafu č. 4 vyplývá, že 19 z celkového počtu 30 respondentů bylo před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody zaměstnáno a to nejčastěji (7 dotázaných) jako osoba samostatně výdělečně činná, 5 z nich si obstarávalo výdělek příležitostnými brigádami, 4 osoby z uvedeného počtu byly zaměstnány na smlouvu na dobu neurčitou a 3 na dobu určitou. 11 respondentů bylo před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody nezaměstnaných.

Graf č. 5 Důvody nezaměstnanosti před nástupem odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody

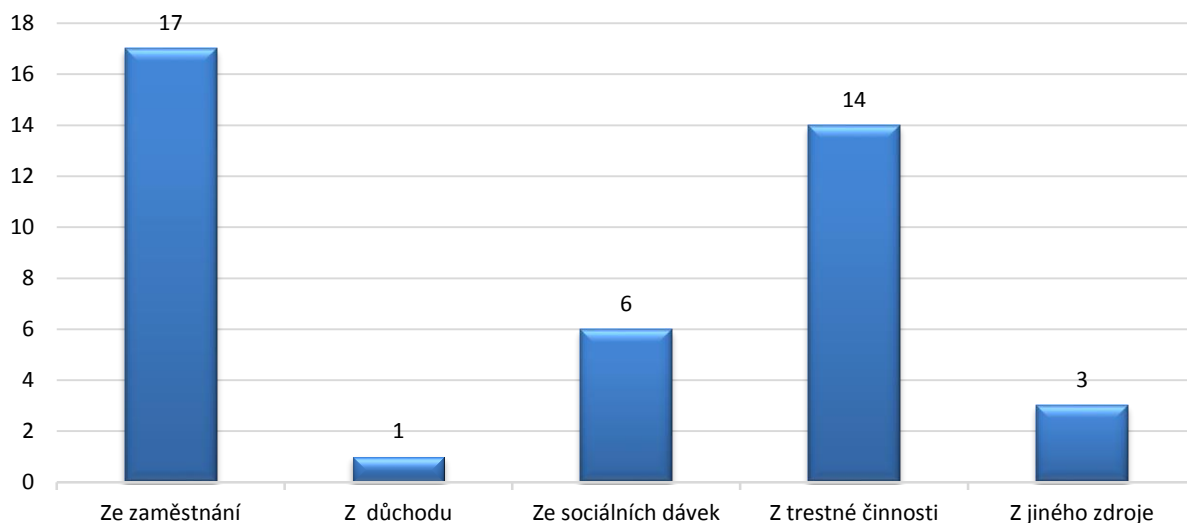
Z 11 respondentů, kteří uvedli, že byli před nástupem do výkonu trestu nezaměstnaní, uvedla jako příčinu nezaměstnanosti zdravotní důvody, 2 respondenti neměli zájem pracovat. 2 uvedli jiný důvod, z nichž jedním z nich byl ten, že díky závislosti na drogách by byly jakékoliv příjmy ze zaměstnání nedostačující a druhý zdůvodňoval svou nezaměstnanost častým stěhováním. Největší část dotazovaných (6) odpovědělo, že nemohlo najít práci.

Graf č. 6 Výše průměrného čistého měsíčního příjmu odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody

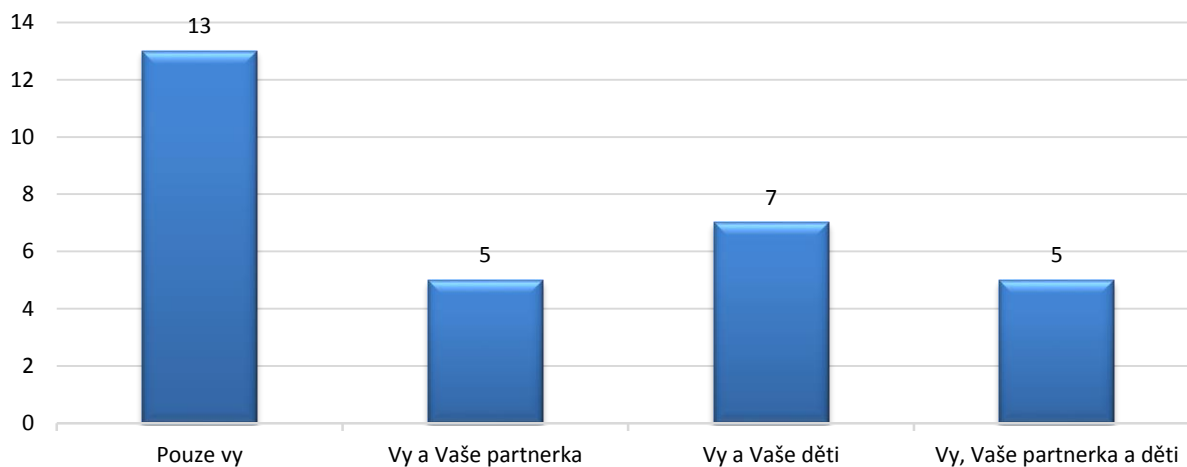
Nejnižších čistých měsíčních příjmů, tedy 9.200,- Kč, což byla v době realizace dotazníkového šetření minimální mzda, dosáhli 4 z celkového počtu 30 respondentů. Příjem v rozmezí 9.200,- Kč až 15.000,- Kč uvedlo 11 dotázaných, 15.000,- Kč až 20.000,- Kč byl příjem osmi z celkového počtu respondentů a 7 dotázaných uvedlo svůj čistý měsíční příjem před nástupem do výkonu trestu OS vyšší, než 20.000,- Kč.

Graf č. 7 Původ příjmů odsouzených před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody

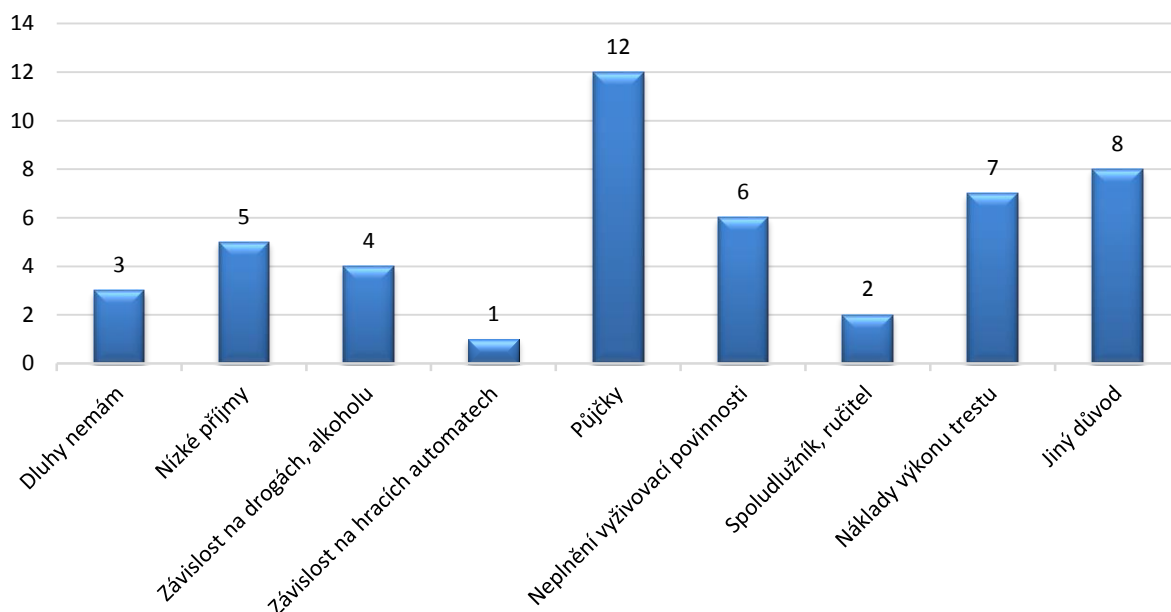
Největší část příjmů pocházelo ze zaměstnání, jak uvedlo 17 respondentů. Velká část dotázaných (14 z 30) uvedlo jako původ svých příjmů trestnou činností, 6 dotázaných žilo ze sociálních dávek. 3 dotázaní uvedli jako zdroj svých příjmů práci v cizině, pomoc přátel, či rodiny, 1 z oslovených byl poživitelem důchodu. Někteří respondenti uvedli jako zdroj svých příjmů více zdrojů, nejčastěji kombinaci sociálních dávek s trestnou činností, příjmů ze zaměstnání s trestnou činností a příjmů ze zaměstnání se sociálními dávkami.

Graf č. 8 Počet závislých lidí na příjmu respondenta před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody

Největší část respondentů (13) byla na svých příjmech závislá pouze sama, u sedmi dotázaných byly na jejich příjmech závislé i děti. U 5 oslovených byla na jeho příjmech závislá také partnerka a u stejného počtu, tedy 5 respondentů, byla závislá manželka i děti.

Graf č. 9 Dluhy respondentů a jejich původ

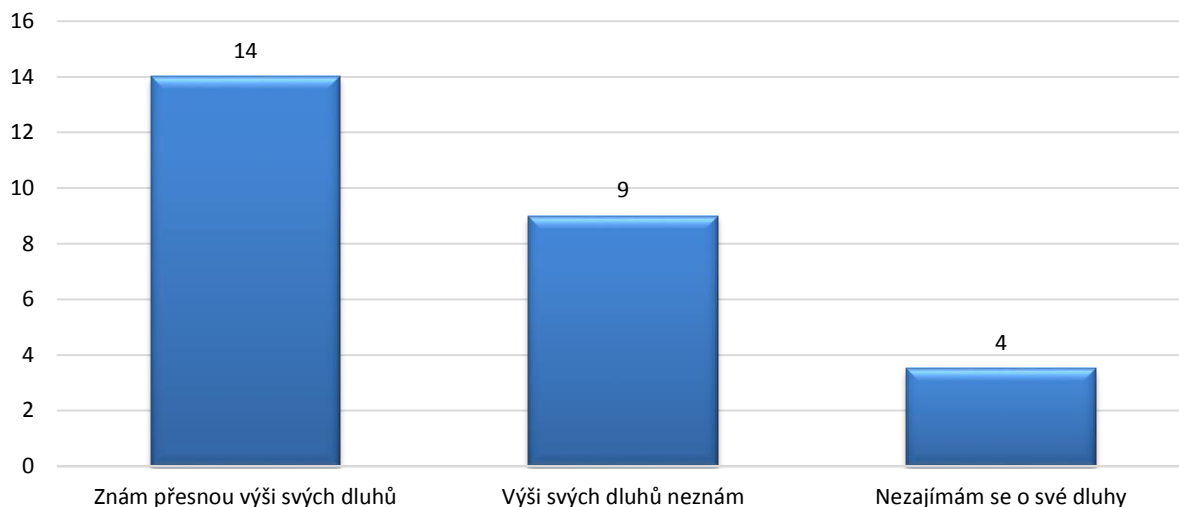

Na otázku existence dluhů odpověděli pouze 3 respondenti, že dluhy nemají. U ostatních 17, kteří již odpověděli na zmíněnou otázku kladně, byly nejčastějším důvodem dluhů půjčky. Další nejčastější odpovědi (7) byly dlužné náklady výkonu trestu, hned za ním, s počtem 6, neplnění výživovací povinnosti, 5 dotázaných uvedlo jako původ svých dluhů nízké příjmy, 4 závislost na drogách, či alkoholu, 2 byli spoludlužníky, či ručiteli a 1 respondent uvedl jako důvod svých dluhů závislost na hracích automatech. Mezi jinými důvody byly uvedeny neplacení zdravotního pojištění, podvody, odškodnění poškozeným, či pozůstalým následkem trestných činů.

4.2.2 Interpretace dílčího cíle 2

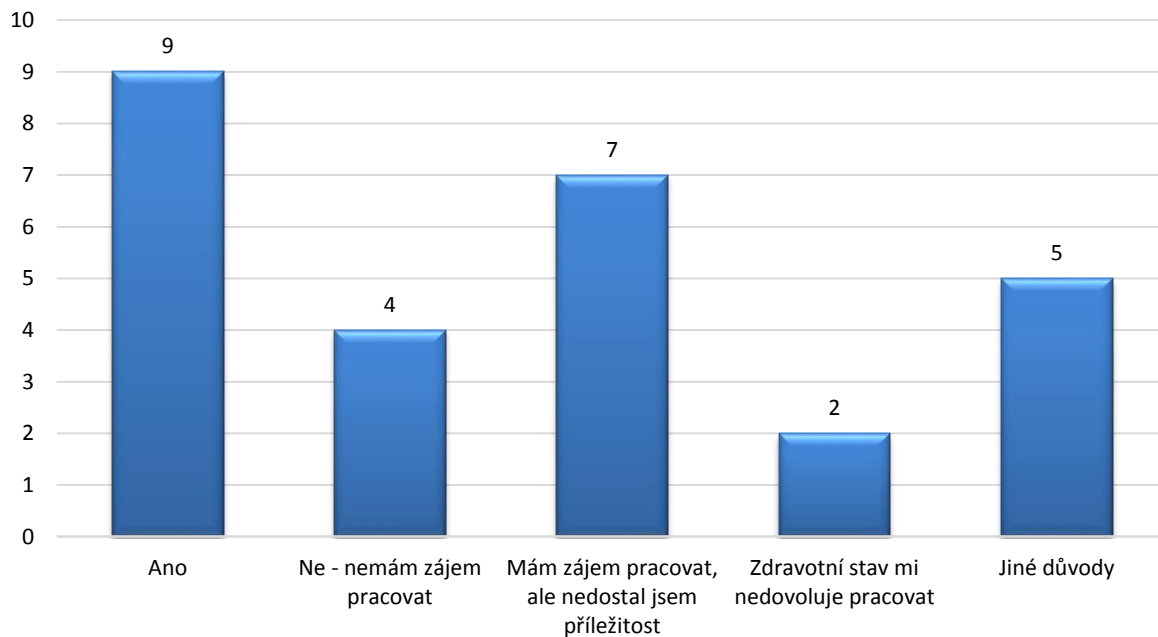
Dílčí cíl 2: V návaznosti na dílčí cíl 1 zmapovat postoje těchto osob k jejich dluhové zátěži a jejich představy vedoucí k řešení této problematiky. K této interpretaci byly použity odpovědi na otázky č. 10 až č. 14

Graf č. 10 Znalost respondentů o výši svých dluhů

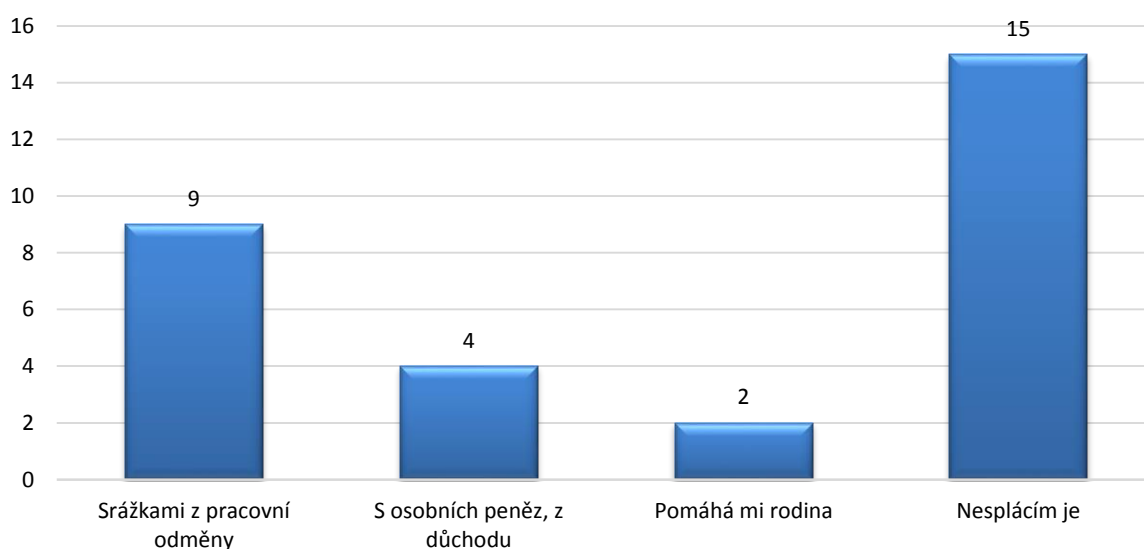
Z celkového počtu 27 respondentů, kteří odpověděli, že dluhy mají, uvedlo 14 z nich, že mají znalost o přesné výši svých dluhů. 9 z výše zmíněného počtu dotázaných uvedlo, že výši svých dluhů nezná a 4 respondenti se o své dluhy vůbec nezajímá.

Graf č. 11 Zastoupení zaměstnaných a nezaměstnaných dluhově zatížených odsouzených ve Věznici Valdice

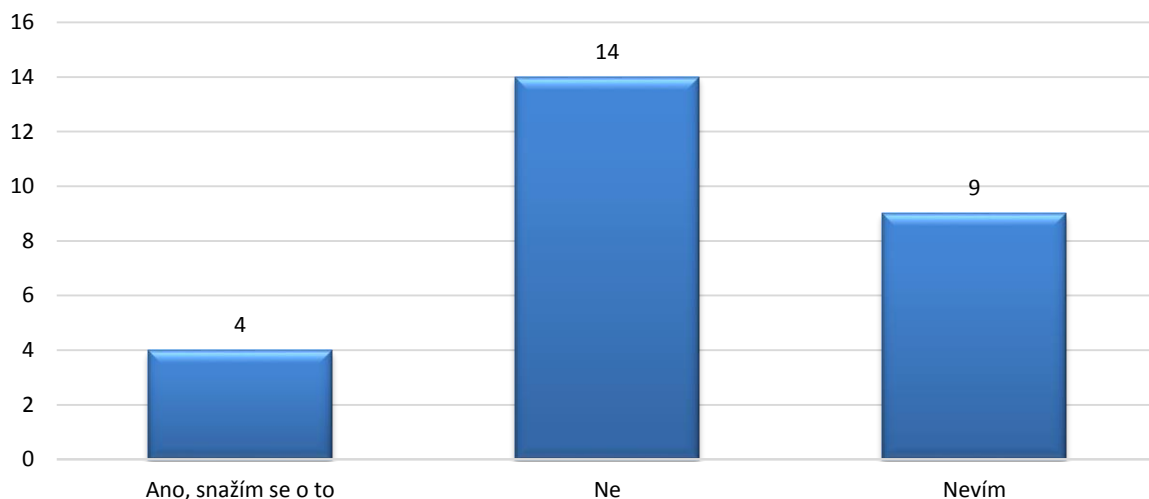
Ze skupiny 27 respondentů, kteří jsou zatíženi dluhy, je ve Věznici Valdice pracovně zařazeno 9 z nich, dalších 7 má zájem pracovat, ale nedostalo příležitost, dvěma nedovoluje pracovat zdravotní stav a 5 dotázaných uvedlo jiné důvody nezaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody. 4 respondenti uvedli, že nemají zájem ve výkonu trestu pracovat.

Graf č. 12 Způsob splácení dluhů

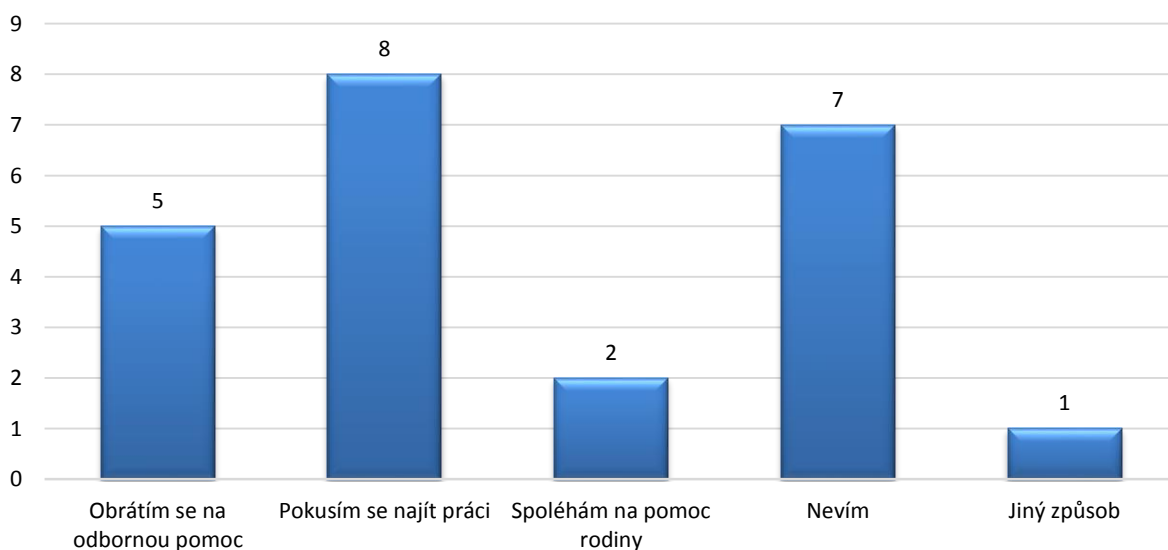
Z celkového počtu 27 respondentů, kteří mají dluhy, jich 15 uvedlo, že své dluhy vůbec nesplácí. U 9 respondentů, kteří jsou pracovně zařazeni, jsou z jejich pracovní odměny, v souladu se zákonem o výkonu trestu, prováděny srážky na pohledávky vůči nim. Mezi dalšími odpověďmi byl uveden ve 4 případech jako způsob splácení z osobních peněz, či důchodu zasílaného do věznice a ve 2 případech pomoc rodiny. Někteří z dotazovaných uvedli kombinaci více možností.

Graf č. 13 Názor odsouzených na schopnost uhrazení jejich dluhů během výkonu trestu odnětí svobody

Z celkového počtu 27 respondentů, kteří uvedli, že mají dluhy, je 14 přesvědčeno, že tyto své dluhy do skončení výkonu trestu odnětí svobody nejsou schopni uhradit, 9 z dotázaných neví, zda se jim toto podaří a 4 si myslí, že své dluhy během výkonu trestu odnětí svobody uhradí.

Graf č. 14 Představa řešení nesplacených dluhů po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody

Z odpovědí na otázku způsobu řešení neuhrazených dluhů po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody uvedlo 8 respondentů, že se pokusí najít práci, aby mohli své dluhy splácet. 7 dotázaných neví, jak tento problém bude řešit, 5 respondentů se hodlá obrátit na odbornou pomoc, 2 spoléhají na pomoc rodiny a 1 uvedl, že tuto věc vůbec řešit nebude.

4.2.3 Interpretace dílčího cíle 3

Dílčí cíl 3: Komparace výše dluhů v období po nástupu do výkonu trestu a konečného stavu při propuštění, včetně způsobů úhrad dluhů.

Dílčí cíl 3 byl zrealizován pomocí metody analýzy dat a to konkrétně mzdových listů padesáti bývalých odsouzených, kteří byli propuštěni z výkonu trestu odnětí svobody z Věznice Valdice v letech 2013 až 2015.

Z analyzovaných dokumentů byly zjišťovány data a údaje jako je celková výše pohledávek vůči odsouzenému po nástupu do výkonu trestu odnětí svobody v Kč, způsob jejich splácení během výkonu trestu OS, celková uhrazená částka během výkonu trestu OS v Kč a celková výše pohledávek po ukončení výkonu trestu OS v Kč.

Tabulka č. 1 Přehled stavů a úhrad závazků bývalých odsouzených propuštěných v letech 2014 a 2015 z Věznice Valdice

Odsouzený číslo	Počáteční výše pohledávek v Kč	Způsob splácení	Uhrazeno během výkonu trestu OS v Kč	Výše pohledávek po ukončení VTOS v Kč
1	269 910	Srážky z pracovní odměny	25 425	244 485
2	690 277	Srážka z osobních peněz	32	601 453
3	22 388	Srážky z pracovní odměny	22 388	0
4	838 989	Srážky z pracovní odměny, dobrovolně z osobních peněz	831 265	7 724
5	47 841	Nesplácel	0	34 157
6	104 814	Srážky z osobních peněz	209	104 605
7	35 962	Srážky z pracovní odměny	5 368	30 594
8	164 763	Srážky z pracovní odměny	164 763	0
9	145 547	Nesplácel	0	108 800
10	90 685	Srážky z pracovní odměny	17 420	69 265
11	507 512	Srážky z pracovní odměny	2 079	490 202
12	104 019	Srážky z pracovní odměny	61 569	0

Pozn. Označené kolonky v posledním sloupci znamenají následující: Částka zůstatku neodpovídá částce splaceno z důvodu zastavení části dluhu.

Do tabulky č. 1 byly zapsány výsledky analýzy dat ze mzdových listů bývalých odsouzených Věznice Valdice tak, aby z této byl patrný výsledek komparace výše dluhů odsouzených po nástupu do výkonu trestu OS a po jeho skončení a také způsoby, jimiž odsouzení své závazky spláceli.

Z výsledků analýzy dokumentů jasně vyplývá, že jen velmi malá část odsouzených uhradí své dluhy během výkonu trestu OS zcela. Téměř u všech bývalých odsouzených se sice částka dluhů během výkonu trestu snížila, některým nepatrně, některým o značnou částku, ale u převážné většiny z nich nebyla konečná výše dluhů při skončení výkonu trestu nulová.

5 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

Z uvedených výsledků dotazníkového šetření pro dílčí cíl 1 a dílčí cíl 2 vyplývá, že nejčastější příčinou vzniku dluhů u oslovených osob před nástupem do výkonu trestu OS byly půjčky. Dále nízké příjmy, jejichž následkem byla neschopnost zabezpečit svoje potřeby a potřeby osob, které byly na jejich příjmech závislé. Dalším důvodem bylo neplnění vyživovací povinnosti, závislosti na drogách, alkoholu a hracích automatech a další trestná činnost, často i násilná. Některé z výše uvedených důvodů mají návaznost především na to, že byli respondenti před nástupem do výkonu trestu OS nezaměstnaní, ať už proto, že nemohli, jak uvádějí, najít práci, nebo ani pracovat nechtěli. Jejich příjmy pocházely ze sociálních dávek, půjček od přátel a rodiny, ale i od lichvářů a nejčastěji z trestné činnosti, jako jsou krádeže, podvody, loupežná přepadení a podobně. Po nástupu do výkonu trestu OS se pak výše jejich dluhů rozrostla o náklady související s trestnou činností, které představují náklady trestních řízení, odškodnění poškozeným, či pozůstalým a u některých také o náklady výkonu trestu.

Jak dále z průzkumu vyplývá, pouze těsná nadpoloviční většina z oslovených se o své dluhy zajímá a zná jejich přesnou výši. Ostatní nemají přehled o skutečném stavu svých závazků, nebo je jim tento problém lhostejný. Nejčastější způsob, kdy své dluhy odsouzení splácí je v případě, že jsou pracovně zařazeni a na jejich závazky jsou prováděny srážky z pracovní odměny. Z průzkumného vzorku byla ve věznici pracovně zařazena pouze třetina z oslovených. Malá část odsouzených, kteří ve věznici nepracují, hradí závazky ze svých osobních peněz, které jsou jim do věznice zasílány, nebo je za ně splácí někdo z jejich blízkých. Více, než polovina z oslovených odsouzených, kteří jsou dluhy zatíženi, je nesplácí vůbec.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že téměř všichni odsouzení ve Věznici Valdice jsou v produktivním věku (viz graf č. 1.). Většina respondentů si odpykává trest odnětí svobody ve výši 10 a více let (viz graf č. 3). Za určitých podmínek by tedy mohli pracovat a vzhledem k dlouhodobým trestům by mohly být jejich dluhy během výkonu trestu uhrazeny zcela, nebo alespoň z velké části.

Z osobní zkušenosti a zkušeností mých kolegů, jejichž pracovní náplní a snahou je zařazování odsouzených do práce, vyplývá, že častým problémem bývá nedostatečná kvalifikace odsouzených, což potvrdily i výsledky výše interpretovaného průzkumu, kdy

téměř polovina z respondentů má pouze základní vzdělání (viz graf č. 2). Kolegové, kteří jsou v přímém kontaktu s odsouzenými na pracovištích a na jejich výkon práce dohlíží, se občas setkávají i s ne příliš dobrou pracovní morálkou, kterou si někteří odsouzení přinášejí již z civilního života, kdy neměli pracovní návyky, ani snahu pracovat.

Dalším problémem je v některých případech nedostatečná finanční gramotnost a to již před nástupem do výkonu trestu, což bývá i jedním z důvodů zadluženosti. Tento fakt vypovídá i o představě odsouzených, jak budou řešit své dluhy po propuštění z výkonu trestu OS (viz graf č. 14), kdy značná část odsouzených neví, jak tento problém řešit, nebo spoléhá na pomoc někoho jiného.

Na druhé straně je problematickým faktem, že ve věznicích je nedostatek pracovních příležitostí pro vězně. Toto brání možnosti pracovat některým odsouzeným, kteří tento zájem mají a splňují požadované podmínky pro pracovní zařazení ve výkonu trestu. Konkrétně ve Věznici Valdice nejsou například zcela využity všechny výrobní prostory a na nabídce pracovních příležitostí pro vězně se jen velmi malou měrou podílí cizí subjekty. Všechny shora uvedené faktory, které ovlivňují zaměstnávání odsouzených, jak ze strany těchto osob, tak ze strany vězeňské služby svědčí o procentu zaměstnanosti, která byla konkrétně ve Věznici Valdice ke konci roku 2015 necelých 50 % (zdroj: vnitřní materiály Věznice Valdice – Výkaz zaměstnanosti odsouzených).

Z výsledků průzkumu dílčího cíle 3 vyplývá, že jen malá část odsouzených uhradí své dluhy během výkonu trestu OS zcela, u většiny odsouzených se částka dluhů pouze sníží. Ke snížení celkové výše dluhů při ukončení výkonu trestu OS u průzkumného vzorku bývalých odsouzených oproti výši po nástupu do věznice došlo nejčastěji tím, že byl odsouzený pracovníčně zařazen, případně uhradil část svých dluhů z osobních peněz. Ke snížení však došlo i tehdy, když nepracoval, nebo nesplácel dluhy jiným způsobem, ale soud mu některou z jeho pohledávek během výkonu trestu zastavil.

Jednoznačně nejčastějším způsobem splácení dluhů byly srážky z pracovní odměny odsouzených v případě, že byli pracovníčně zařazení. Tyto srážky jsou prováděny v souladu s Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 10/2000 Sb. (viz kapitola 3.6.3). Dalším způsobem, kterým byly dluhy u průzkumného vzorku bývalých odsouzených hrazeny, byla dobrovolná úhrada dluhů z jejich osobních peněz a také způsob, kdy za povinného uhradí dluh někdo z jeho blízkých.

Výsledek průzkumu potvrzuje i zpráva o stavu pohledávek (nákladů výkonu trestu) vězeňské služby ČR za propuštěnými vězni a vězni v aktuálním stavu k poslednímu dni roku 2014 (zdroj: vnitřní materiál GŘ VS ČR – Stav pohledávek ve Vězeňské službě ČR k 31. 12. 2014). Z tohoto dokumentu vyplývá, že stav pohledávek za propuštěnými vězni (30 tisíc dlužníků) ke zmíněnému datu činí 237,5 mil. Kč. Příjmy z této kategorie pohledávek činily ke stejnému datu pouze 5,54 mil. Kč. Celková výše pohledávek za vězni v aktuálním stavu (11 tisíc dlužníků) činila 54,5 mil. Kč, přičemž z této částky bylo uhrazeno 21 mil. Kč. Nutno podotknout, že částka pohledávek, konkrétně nákladů výkonu trestu, které má povinnost odsouzený hradit ve výši 1500 Kč měsíčně, by byla ještě mnohem vyšší, ale v roce 2004 bylo zákonem č. 52/2004 Sb. upuštěno od předepisování dlužných nákladů výkonu trestu. Pokud tedy částku 1500 Kč odsouzený neuhradí, nebo její část, není mu předepsána jako dluh, jako tomu bylo do roku 2004. K tomuto opatření bylo přistoupeno proto, aby se předešlo neustálému zvyšování dluhů této kategorie, jelikož byly téměř nevymahatelné a to jak u vězňů v aktuálním stavu z důvodu nízké zaměstnanosti a malých výdělků, tak i u propuštěných odsouzených, kteří jen zřídka dlužné náklady výkonu trestu uhradili.

6 NÁVRHY NA ŘEŠENÍ DLUHOVÉ PROBLEMATIKY ODSOUZENÝCH

Na základě provedené analýzy dluhové zátěže odsouzených, výsledků dotazníkového šetření a analýzy dokumentů byly doporučeny následující návrhy k efektivnějšímu řešení dluhové zátěže odsouzených:

- V rámci programu zacházení s odsouzenými během výkonu trestu a intenzivněji v době jejich pobytu na výstupním oddělení, zvyšovat finanční gramotnost těchto osob, která bude přínosem i po jejich návratu do civilního života.
- Do téhož programu zařadit dluhové poradenství pro vězně, zaměřit se především na ty, kteří budou odcházet z výkonu trestu s dluhovou zátěží, objasnit jim způsob případného oddlužení.
- Rozšíření školských vzdělávacích středisek působících v některých věznicích a rozšířit také nabídku učebních oborů s cílem zařazení většího počtu odsouzených do studijních programů a tím zvyšovat kvalifikaci těchto osob jak pro potřeby

pracovního zařazení ve věznicích, tak i větší šance uplatnit se na trhu práce po návratu do civilního života.

- Zvýšení základní složky pracovní odměny pro odsouzené (viz kapitola 3.7.1), která by motivovala tyto osoby k většímu zájmu o pracovní zařazení ve věznici a k lepší pracovní výkonnosti. Následně by se tímto opatřením zvýšila i sražená částka z pracovní odměny odsouzeného na úhradu jeho dluhů evidovaných ve věznici.
- Zabezpečení chodu věznic v oblasti údržby, oprav, stravování s výhradním využitím pracovní síly vězňů.
- Rozšíření středisek hospodářské činnosti ve věznicích, jejichž přínosem je opět zvýšení počtu pracovně zařazených odsouzených a na druhé straně možnosti využití zisku z této činnosti k obnově, údržbě a rozvoji věznic.
- Konkrétně ve Věznici Valdice využít kapacit výrobních prostor pro zakázky ve veřejné správě, například výrobou kancelářského nábytku, silničního značení, registračních značek pro motorová vozidla.
- V případě věznic s mírnějším režimem (dohled, dozor – viz kapitola 3.2.2), jejichž odsouzení mohou být zaměstnávání i mimo objekt věznice, nabídnout tuto pracovní sílu firmám působícím v regionu těchto věznic, ať už k celoroční, či sezónní práci například v zemědělství.
- Státní podpora cizích subjektů, které by zaměstnávaly odsouzené ve věznicích.

Všechny tyto návrhy by vedly ke zvýšení zaměstnanosti odsouzených, která je hlavním nástrojem splácení dluhů vězněných osob.

7 ZÁVĚR

V rámci celkového zhodnocení dluhové problematiky osob ve výkonu trestu OS bylo zjištěno, že mezi nejčastějšími příčinami vzniku dluhů těchto osob jsou následky jejich nedostatečné finanční gramotnosti v podobě neuvážených půjček a neschopnosti těmto závazkům čelit. Neméně častou příčinou vzniku dluhové zátěže je úmyslná trestná činnost, nezřídká násilná, ze které vznikají škody na majetku jak fyzickým osobám, tak i státu. Právě tyto dluhy nabývají největších rozměrů. Velkou část dlužníků tvoří neplatiči výživného a také osoby s různými závislostmi, jako jsou drogy, alkohol, gamblerství, které vedou tyto jedince k páchání trestných činů různého typu. V tomto případě jsou pak povinni hradit odškodnění poškozeným, ale i pozůstalým a samozřejmě náklady trestních řízení. Ve výkonu trestu OS vznikají dále u některých odsouzených náklady výkonu trestu OS například z důvodu úmyslného poškozování majetku věznice, z důvodu odmítnutí nástupu do zaměstnání, či náhrada zvýšených nákladů zdravotní péče v případě úmyslného sebepoškození, nebo pozitivních konfirmačních testů.

Jak ukázaly výsledky druhého dílčího cíle, přibližně polovina z oslovených odsouzených nemá přehled o výši svých dluhů, nebo se o ně nezajímá. Mnozí z nich nabývají mylného pocitu, že jejich dluhy jsou daleko, proto ani nemají představu o jejich řešení.

Výsledky třetího dílčího cíle ukázaly na skutečný stav dluhové problematiky. Z komparace výše dluhů po nástupu do výkonu trestu OS a po jeho ukončení vyplynulo, že ke snížení celkové částky dluhu odsouzeného došlo nejčastěji v případě, kdy byl ve věznici pracovním zařazen a byly mu prováděny srážky z pracovní odměny. I přesto se u převážné části těchto osob nepodařilo během výkonu trestu OS tyto dluhy uhradit zcela.

Hlavními překážkami ve snižování závazků vězněných osob je jednak jejich nedostatečná finanční gramotnost, pracovní návyky a nedostatečná kvalifikace. Na druhé straně také nedostatek pracovních příležitostí pro vězně.

K lepšímu řešení dluhové zátěže osob ve výkonu trestu OS považují za nutné působit na tyto osoby jednak směrem ke zvýšení jejich finanční gramotnosti. Dále se zaměřit na vzdělávání odsouzených rozšířením nabídky učebních oborů ve školských vzdělávacích střediscích, která v některých věznicích působí. Především pak využít všech možností ke zvýšení zaměstnanosti vězněných osob, jelikož je nejzásadnějším nástrojem k řešení dluhové problematiky odsouzených. Ve větší míře by pak byla také plněna povinnost

odsouzených hradit zákonem stanovenou částku tzv. udržovacích nákladů výkonu trestu ve výši 1.500,- Kč měsíčně (viz kapitola 3.5.2.), která je pro srovnání téměř totožná se skutečným průměrným denním nákladem státu na 1 vězně, který v roce 2014 činil 1.221,- Kč (zdroj: Statistická ročenka VSČR 2014, dostupná na www.vscr.cz).

Jelikož cílem této bakalářské práce bylo vystihnout dluhovou problematiku osob ve výkonu trestu OS, lze konstatovat, že cíl této práce byl splněn. Výsledky dotazníkového šetření a analýzy dokumentů ukázaly na nejčastější příčiny vzniku dluhů odsouzených, nastínily postoje těchto osob k řešení této problematiky a byl zjištěn skutečný stav dluhové zátěže odsouzených i možnosti a způsoby jejího řešení během výkonu trestu OS.

Na základě výsledků průzkumu byly navrženy kroky ke zvýšení zaměstnanosti osob ve výkonu trestu OS, která se ukázala jako hlavní nástroj splácení dluhů vězněných osob a tím efektivnějšího řešení dluhové zátěže odsouzených.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura:

KALVODOVÁ, Věra, 2012. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-706-3.

LEA, S, Roger M TARPY a Paul WEMBLEY, 1994. *Psychologie ekonomického chování*. Praha: Grada. ISBN 80-85623-93-5.

MAŘÁDEK, Vladimír, 2005. *Vězeňství*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7368-002-5.

OTMAROVÁ, Monika, 2012. *Analýza zadluženosti klientů ve výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici. ISBN 978-80-904116-3-0.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

ŠTĚRBA, Vladislav, 2007. *Penologie*. Vyd. 1. Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-48-5.

Zákony, vyhlášky a další:

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 19. prosince 2012, č. j. 4/2012 – INV – M, o vymáhání pohledávek

Listina základních práv a svobod

Nařízení generální ředitele Vězeňské služby České republiky č. 43/2010 o postupu při rozúčtování odměn osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody a v ústavu zabezpečovací detence zaměstnány, o úhradě nákladů spojených s výkonem vazby a trestu odnětí svobody a o evidenci finančních prostředků obviněných a odsouzených

Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 38/2010 o odměňování odsouzených osob zařazených do práce ve výkonu trestu

Nařízení vlády č. 365/1999 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených osob zařazených do zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody

Ústava České republiky

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby

Zákon č. 52/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Zákon č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážci České republiky

Internetové zdroje:

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/image/Tiskov%C3%A9%20odd%C4%9Blen%C3%AD%20G%C5%98%20VS/org_struktura_vscr_01092015.jpg

http://valdiap01/www_Valdice/struktura/sri/organ_struktura.jpg

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Rocenska_2011.pdf

9 PŘÍLOHY

Příloha A, Dotazník

Příloha B, Mzdové listy

Příloha C, Zpráva o stavu pohledávek ve Vězeňské službě ČR k 31. 12. 2014

9.1 Příloha A, Dotazník

Vážený pane,

jsm studentkou třetího ročníku Provozně ekonomické fakulty ČZU v Praze. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který bude součástí mé bakalářské práce, jejímž tématem je **dluhová zátěž odsouzených**. Dotazník je anonymní.

Pokyny k vyplnění

Na otázky odpovídejte, prosím, podle skutečnosti tak, že vyberete jednu odpověď, kterou zakroužkujete. U otázek číslo 7, 9 a 12 můžete v případě potřeby zakroužkovat více odpovědí. U otázek, kde je k tomu dán prostor, doplňte odpověď vlastní.

Prosím Vás o důslednost při vyplňování, každý Váš údaj a názor je pro mne důležitý. Předem Vám velmi děkuji za ochotu zúčastnit se tohoto dotazníkového šetření.

1. Jaký je Váš věk?

- a) 18 – 30 let
- b) 30 – 45 let
- c) 45 – 60 let
- d) 60 let a více

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Nedokončené základní vzdělání
- b) Základní vzdělání
- c) Vyučen
- d) Středoškolské vzdělání
- e) Vyšší odborné vzdělání
- f) Vysokoškolské vzdělání

3. Jaká je délka Vašeho trestu?

- a) Do 5 let
- b) 5 – 10 let
- c) 10 – 20 let
- d) 20 let a více

- 4. Byl jste před nástupem do výkonu trestu zaměstnán? Jakou formou?**
- Zaměstnán na smlouvu na dobu neurčitou
 - Zaměstnán na smlouvu na dobu určitou
 - Osoba samostatně výdělečně činná
 - Příležitostné brigády
 - Nezaměstnaný
- 5. V případě, že jste byl nezaměstnaný, z jakého důvodu?**
- Nemohl jsem najít práci
 - Zdravotní důvody
 - Nemám zájem pracovat
 - Jiné důvody (napište jaké).....
- 6. Jaký byl Váš průměrný čistý měsíční příjem před nástupem do výkonu trestu?**
- Méně, než 9.200,- Kč (minimální mzda)
 - 9.200,- Kč – 15.000,- Kč
 - 15.001,- Kč – 20.000,- Kč
 - 20.001,- Kč a více
- 7. Odkud pocházel Váš příjem před nástupem do výkonu trestu? (Zakroužkujte jednu, nebo více odpovědí).**
- Ze zaměstnání
 - Z důchodu
 - Ze sociálních dávek
 - Z trestné činnosti
 - Z jiného zdroje (uvedte).....
- 8. Kdo byl závislý na Vašem příjmu?**
- Pouze Vy
 - Vy a Vaše partnerka
 - Vy a Vaše děti
 - Vy, Vaše partnerka a děti
- 9. Máte dluhy? Pokud ano, jak Vám vznikly? (Zakroužkujte jednu, nebo více odpovědí).**
- Dluhy nemám
 - Ano – nízké příjmy
 - Ano – závislost na drogách, alkoholu
 - Ano – závislost na hracích automatech
 - Ano – půjčky
 - Ano – neplnění vyživovací povinnosti
 - Ano – jsem spoludlužník, ručitel
 - Ano – náklady výkonu trestu
 - Ano – jiný důvod (uvedte).....

Dále vyplňujte, pouze pokud máte dluhy.

10. Znáte výši svých dluhů?

- a) Zním přesnou výši svých dluhů
- b) Výši svých dluhů neznám
- c) Nezajímám se o své dluhy

11. Jste ve věznicí pracovně zařazen?

- a) Ano
- b) Ne - nemám zájem pracovat
- c) Mám zájem pracovat, ale nedostal jsem příležitost
- d) Zdravotní stav mi nedovoluje pracovat
- e) Jiné důvody, pokud nepracujete (uveďte).....

12. Jakým způsobem své dluhy splácíte? (Zakroužkujte jednu, nebo více odpovědí).

- a) srážkami z pracovní odměny
- b) z osobních peněz, z důchodu
- c) pomáhá mi rodina
- d) nesplácím je (uveďte důvod).....

13. Myslíte si, že jste schopni své dluhy uhradit během výkonu trestu?

- a) Ano, snažím se o to
- b) Ne (uveďte důvod).....
- c) Nevím

14. Pokud neuhradíte své dluhy během výkonu trestu, jak budete tento problém řešit po propuštění?

- a) Obrátím se na odbornou pomoc
- b) Pokusím se najít práci
- c) Spoléhám na pomoc rodiny
- d) Nevím
- e) Jiný způsob (uveďte).....

9.2 Příloha B, Mzdové listy

=9799170001 M Z D O V Ý L I S T													
NVU:08.03.2004-08.03.2015 dne:14.01.2016													
ÚDAJE O MZDĚ	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	suma
Utvar	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
Vazba, trest	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Odpr.hodin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Průměr náhr	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Průměr UP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Pojišťovna	201	201	201	201	201	201	201	201	201	201	201	201	
Průměr DNP	61.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	1161.1161	
Srážka z O	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100
Balíček	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
PRACOVNÍ DNY:													
01 :	FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF					02 :	FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF						
03 :	FFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF					04 :							
RUCNI UHRADY Z KONT													
	Kc	Konto	pc	datum	utvar								
	100.0	E	12	26.01.2015	22								
VÝŽIVNÉ 11 dítě:Marie Ryšánková r.č:025821/ do:0828 VR: 500spl:12280													
				soud:713	č.j:46 E 136/2007-12								
				příjemce:Ryšánková Zdeňka,									
				Účet:244680794/0300, VS:4945238267, SP:									
POHLEDÁVKA 01/T	doruč:20.10.2004, výše:1060	zůstat:0	spl:4										
	soud:420	č.j:1T243/95 zrušeno											
	příjemce:OS LOUNY, MÍROVÉ NÁM. 1, 44029 LOUNY												
	Účet:19-1222481/0710, VS:5500003498, SP:												
POHLEDÁVKA 02/S	doruč:20.10.2004, výše:1386	zůstat:0	spl:4										
	soud:420	č.j:2T297/99zastaveno											
	příjemce:OS LOUNY, MÍROVÉ NÁM. 1, 44029 LOUNY												
	Účet:19-1222481/0710, VS:5600007600, SP:												
POHLEDÁVKA 03/6	doruč:21.02.2005, výše:11115	zůstat:0	spl:2883										
	soud:	č.j:											
	příjemce:VS Věznice, , 50711 Valdice												
	Účet:19-52239-881/0710, VS:9799170001, SP:												
POHLEDÁVKA 04/S	doruč:03.03.2005, výše:2000	zůstat:0	spl:1562										
	soud:410	č.j:25T 46/2004promlčena											
	příjemce:OS CHOMUTOV, NA PŘÍKOPĚCH 663, 43035 CHOMUTOV												
	Účet:19-124441/0710, VS:5600137304, SP:												
POHLEDÁVKA 05/4	doruč:17.08.2005, výše:8	zůstat:0	spl:8										
	soud:	č.j:											
	příjemce:VS Věznice, , 50711 Valdice												
	Účet:19-52239-881/0710, VS:9799170001, SP:												
POHLEDÁVKA 06/S	doruč:31.10.2005, výše:11000	zůstat:0	spl:0										
	soud:010	č.j:29T 45/04zrušena											
	příjemce:OS PRAHA 10, FRANCOUZSKÁ 5, 13005 PRAHA 3												
	Účet:19-428031/0710, VS:5600001205, SP:												
POHLEDÁVKA 07/X	doruč:16.02.2006, výše:10023	zůstat:0	spl:0										
	soud:420	č.j:2E 496/2005-18zastav											
	příjemce:VS ČR, Soudní 1672/1a, 14000 Praha 4												
	Účet:19-48336881/0710, VS:736670, SP:												
POHLEDÁVKA 08/P	doruč:16.02.2006, výše:300	zůstat:0	spl:52										
	soud:420	č.j:2E 496/2005-18zastav											
	příjemce:OS LOUNY, MÍROVÉ NÁM. 1, 44029 LOUNY												
	Účet:19-1222481/0710, VS:2124962005, SP:												
POHLEDÁVKA 09/T	doruč:11.08.2006, výše:20250	zůstat:0	spl:0										
	soud:010	č.j:29T 45/2004zastavuje											
	příjemce:OS PRAHA 10, 28.PLUKU 1533/29B, 10083 PRAHA 10												
	Účet:19-428031/0710, VS:5500019405, SP:												
POHLEDÁVKA 10/T	doruč:24.10.2006, výše:525	zůstat:525	spl:0										
	soud:410	č.j:25T 46/2004											

příjemce: OS CHOMUTOV, NA PŘÍKOPĚCH 663, 43001 CHOMUTOV
 Účet: 19-124441/0710, VS: 5500016706, SP:

POHLEDÁVKA 11/D doruč: 19.03.2007, výše: 19900 zůstat: 54547 spl: 1573
 soud: 713 č.j: 46 E 136/2007-12
 příjemce: Ryšánková Zdeňka,
 Účet: 244680794/0300, VS: 4945238267, SP:

POHLEDÁVKA 12/R doruč: 07.01.2008, výše: 9808 zůstat: 6878 spl: 2930
 N soud: č.j:
 příjemce: VS Věznice, , 50711 Valdice
 Účet: 19-52239-881/0710, VS: 9799170001, SP:

platby: 100 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 100

POHLEDÁVKA 13/P doruč: 04.05.2010, výše: 9343 zůstat: 9343 spl: 0
 soud: 410 č.j: 37E 29/2010-6
 příjemce: VZP ČR, ORLICKÁ 4/2020, 13000 PRAHA 3
 Účet: 27-8252100207/0100, VS: 4240901770, SP:

POHLEDÁVKA 14/P doruč: 04.05.2010, výše: 15318 zůstat: 15318 spl: 0
 soud: 410 č.j: 37E 29/2010-6
 příjemce: VZP ČR, ORLICKÁ 4/2020, 13000 PRAHA 3
 Účet: 27-8252300217/0100, VS: 2140901769, SP:

POHLEDÁVKA 15/X doruč: 27.08.2010, výše: 16618 zůstat: 16618 spl: 0
 soud: EÚ PHA 5 č.j: 067EX 117065/09-12
 příjemce: DOPRAV.POD.HL.MĚ.PHY, SOKOLOVSKÁ 217/42, 19000 PRAHA 9
 Účet: 1211005420/5500, VS: 11706509, SP:

POHLEDÁVKA 16/X doruč: 27.08.2010, výše: 16618 zůstat: 16618 spl: 0
 soud: EÚ PHA 5 č.j: 067EX 122083/09-12
 příjemce: DOPRAV.POD.HL.MĚ.PHY, SOKOLOVSKÁ 217/42, 19000 PRAHA 9
 Účet: 1211005420/5500, VS: 12208309, SP:

POHLEDÁVKA 17/X doruč: 27.08.2010, výše: 16757 zůstat: 16757 spl: 0
 soud: EÚ PHA 5 č.j: 067EX 112801/09-19
 příjemce: DOPRAV.POD.HL.MĚ.PHY, SOKOLOVSKÁ 217/42, 19000 PRAHA 9
 Účet: 1211005420/5500, VS: 11280109, SP:

POHLEDÁVKA 18/X doruč: 31.08.2010, výše: 16557 zůstat: 16557 spl: 0
 soud: EÚ PHA 5 č.j: 067EX 129333/09-12
 příjemce: DOPRAV.POD.HL.MĚ.PHY, SOKOLOVSKÁ 217/42, 19000 PRAHA 9
 Účet: 1211005420/5500, VS: 12933309, SP:

POHLEDÁVKA 19/X doruč: 01.07.2011, výše: 18482 zůstat: 18482 spl: 0
 soud: EÚ PHA 5 č.j: 067EX 144468/09-14
 příjemce: EXEKUTORSKÝ ÚŘAD, EVROPSKÁ 663/132, 16000 PRAHA 6
 Účet: 2011610006/6000, VS: 14446809, SP:

POHLEDÁVKA 20/X doruč: 17.01.2012, výše: 40367 zůstat: 40367 spl: 0
 soud: 074EX č.j: 074EX 00325/09-034
 příjemce: Konez David Mgr.,
 Účet: 1023019753/5500, VS: 200900325, SP:

POHLEDÁVKA 21/P doruč: 28.02.2013, výše: 11500 zůstat: 11500 spl: 0
 soud: 010 č.j: 5600001205
 příjemce: OS PRAHA 10, 28.PLUKU 1533/29B, 10083 PRAHA 10
 Účet: 19-428031/0710, VS: 5600001205, SP:

POHLEDÁVKA 22/P doruč: 28.02.2013, výše: 20750 zůstat: 20750 spl: 0
 soud: 010 č.j: 5500019405-10
 příjemce: OS PRAHA 10, 28.PLUKU 1533/29B, 10083 PRAHA 10
 Účet: 19-428031/0710, VS: 5500019405, SP:

POHLEDÁVKA 23/2 doruč: 16.09.2014, výše: 225 zůstat: 225 spl: 0
 N soud: č.j: 9799170001/08/2014
 příjemce: VS Věznice, , 50711 Valdice
 Účet: 19-52239881/0710, VS: 9799170001, SP:

 KONTA:

Z	-2470	srážka poh	021214	22	234	M	R	500	poštou	231214	22	249	D
O	500	poštou	231214	22	249	D	O	-463	nákup	080115	22	005	M
E	100	Rozuctovan	140115	22	009	D	R	-500	Rozuctovan	140115	22	009	M
O	-14	nákup	150115	22	010	M	O	-14	nákup	220115	22	015	M
E	-100	srážka poh	260115	22	017	M	O	-7	nákup	290115	22	020	M
U	-500	propuštění	060315	22	046	M	O	-3	propuštění	060315	22	046	M
C	-150	propuštění	060315	22	046	M							

-4600190001

M Z D O V Ý L I S T

26.05.2004-03.10.2013 dne:14.01.2014

ÚDAJE O MZDĚ	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	suma
Utvar	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	
Vazba, trest	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Dnů prac.zař	31	28	31	30	31	30	31	31	30	1	0	0	274
Odpr.kal.dnů	27	27	17	27	25	28	31	31	23	0	0	0	236
Odpr.hodin	141.5144.550.50139.5116.3					137167.8152.894.75				0	0	0	
Dnů pro NVT	31	28	31	30	31	30	31	31	30	1	0	0	274
Mzdy celkem	934512748	4431	8196	6265	7859	9003	8774	3388	0	0	0	0	70009
Průměr náhr	83.3483.3483.3478.8278.8278.8256.8356.8356.8350.9750.9750.97												
Průměr UP	120441204412044		01151111511	8796	8796	8796	7889	6104	6104				
ZP sociální	934512748	4431	8196	6265	7859	9003	8774	3388	0	0	0	0	70009
ZP zdravotn	934512748	4431	8196	6265	7859	9003	8774	3388	0	0	0	0	70009
P sociální	608	829	289	533	408	511	586	571	221	0	0	0	4556
P zdravotn	421	574	200	369	282	354	406	395	153	0	0	0	3154
Zamtel soc.	2337	3187	1108	2049	1567	1965	2251	2194	847	0	0	0	17505
Zamtel zdr.	841	1147	399	738	564	707	810	790	305	0	0	0	6301
Pojišťovna	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111	
Super mzda	1252317082	593810983	8396105311206411758	4540	0	0	0	0	0	0	0	0	93815
sleva zákł.	2070	2070	2070	2070	2070	2070	2070	2070	2070	2070	0	0	20700
Daň po slevě	0	495	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	495
Zúčtov.daně	0	2355	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2355
Čistá mzda	831610850	3942	7294	5575	6994	8011	7808	3014	0	0	0	0	61804
Průměr DNP	368.2375.1391.0386.5382.2374.2368.6363.6347.8327.5314.2298.8												
Rozúčtováno	831613205	3942	7294	5575	6994	8011	7808	3014	0	0	0	0	64159
NVT prac.o	1500	1500	1261	1500	1500	1500	1500	964	0	0	0	0	12725
NVT z rez.	0	0	239	0	0	0	0	0	0	0	0	0	239
Kapesné	1663	2641	788	1458	1115	1398	1602	1561	602	0	0	0	12828
Uložné	5153	9064	1893	4336	2960	4096	4909	4747	1448	0	0	0	38606
Na konto	1663	2641	788	1458	1115	1398	1602	1561	602	0	0	0	12828

PRACOVNÍ DNY:

01 : -VVV-//---//---//---//O//---//	02 : /---//---//---//---//---//
03 : /---//V//---VVVVV---VVVV---V/V/V---	04 : -VVV/---//---//---//---//---//
05 : -//---//---//---//V---V//---//VVVV	06 : --VV//---//---//---//---//---//
07 : ///---//---//---//---//---//---//	08 : /---//---//---//---//---//---//
09 : -OOO/---//OOO---//---//---//---//V	10 : VFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFFF

POHLEDÁVKA 01/6 doruč:12.07.2005, výše:17955 zůstat:0 spl:17955 soud:KS Ostrava č.j:49Tm 5/2004 příjemce:VS Věžnice, , 50711 Valdice Účet:19-52239-881/0710, VS:4600190001, SP:
POHLEDÁVKA 02/S doruč:27.10.2005, výše:13000 zůstat:0 spl:13000 soud:799 č.j:49Tm 5/2004 příjemce:KS OSTRAVA, HAVLÍČKOVO NÁB. 34, 72881 OSTRAVA I Účet:19-4123761/0710, VS:5600017705, SP:
POHLEDÁVKA 03/S doruč:24.03.2006, výše:10000 zůstat:0 spl:10000 soud:799 č.j:49Tm 5/2004 příjemce:KS OSTRAVA, HAVLÍČKOVO NÁB. 34, 72881 OSTRAVA I Účet:19-4123761/0710, VS:5600031705, SP:
POHLEDÁVKA 04/T doruč:14.02.2007, výše:123808 zůstat:0 spl:123808 soud:799 č.j:49Tm 5/04-1407 příjemce:KS OSTRAVA, HAVLÍČKOVO NÁB. 34, 72881 OSTRAVA I Účet:19-4123761/0710, VS:5500000207, SP:

KONTA:

O	-848	nákup	041212	22	236	M	K	-743	nákup	041212	22	236	M
K	-712	žádanka pp	041212	22	236	M	K	-1067	nákup	111212	22	241	M
S	-520	nákup	111212	22	241	M	K	2138	Rozuctovan	141212	22	244	D
U	7054	Rozuctovan	141212	22	244	D	K	-2138	nákup	181212	22	246	M
S	-1030	nákup	181212	22	246	M	S	-438	nákup	030113	22	002	M
U	-6400	prevod	040113	22	003	M	O	6400	prevod	040113	22	003	D
O	-1590	nákup	080113	22	005	M	K	1473	Rozuctovan	140113	22	009	D
U	4395	Rozuctovan	140113	22	009	D	O	-1088	nákup	150113	22	010	M
O	-1599	nákup	220113	22	015	M	U	-4000	žádanka úč	280113	22	019	M
O	-1596	nákup	290113	22	020	M	O	-527	nákup	050213	22	025	M
K	-1069	nákup	050213	22	025	M	S	-3	nákup	120213	22	030	M
K	-391	nákup	120213	22	030	M	K	1663	Rozuctovan	140213	22	032	D
U	5153	Rozuctovan	140213	22	032	D	K	-1431	nákup	190213	22	035	M

9.3 Příloha C, Zpráva o stavu pohledávek ve Vězeňské službě ČR k 31. 12. 2014

Stav pohledávek ve Vězeňské službě ČR k 31. 12. 2014

Celkový objem pohledávek spravovaných Vězeňskou službou, které byly vedeny v účetní evidenci na příslušných účtech určených pro účetní evidenci pohledávek, činil **751 mil. Kč**. V porovnání s předchozím obdobím se celkový objem k datu 31. 12. 2014 snížil téměř o 51 mil. Kč, tj. o cca 6,3 %.

V účetní evidenci Vězeňské služby byly k datu účetní závěrky evidované zůstatky:

- **za propuštěnými vězni ve výši cca 237,5 mil. Kč (30 tis. dlužníků)**
- **za vězni v aktuálním stavu (vykonávající výkon vazby, trestu nebo zabezpečovací detence) ve výši cca 54,5 mil. Kč (11 tis. dlužníků)**
- **ostatní (za zaměstnanci, z obchodních vztahů a za jinými subjekty) ve výši cca 459,3 mil. Kč (2 tis. dlužníků).**

1) Příjmy z pohledávek za propuštěnými vězni

K 31. 12. 2014 činily příjmy v této kategorii pohledávek objem **6,54 mil. Kč**, tj. cca 1 % z celkového objemu pohledávek a v převážné míře jde o příjmy pohledávek, jež jsou vymáhány podle daňového řádu. Z pohledu celkového objemu pohledávek v kategorii pohledávek za propuštěnými vězni se procento úspěšnosti vymáhání pohledávek meziročně zvýšilo a k 31. 12. 2014 tvoří takto vymožené dluhy 3 %. Nutno ovšem podotknout, že z dlouhodobého hlediska se procento úspěšnosti výrazně neliší a vykazuje spíše konstantní hodnotu.

Vězeňská služba v souladu s platnými právními normami a v souladu s § 31 instrukce vymáhá od listopadu 2013 pohledávky, zejména za vězni po propuštění, exekučně prostřednictvím čtyř soudních exekutorů. Z kooperujících exekutorů již exekutor z Exekutorského úřadu Beroun smlouvu o vymáhání pohledávek v červenci 2014 vypověděl, neboť výtěžek z předmětných exekucí dosahoval, dle jeho sdělení, cca 1 – 1,5 %, což je pro jeho úřad, vzhledem k rozsáhlé administrativě spojené s vymáháním, likvidační.

Soudním exekutorům bylo dosud předáno k vymáhání 6 614 návrhů na exekuci v celkovém objemu cca 49 mil. Kč a ve sledovaném období bylo vymoženo cca 1,300 mil. Kč, tj. 2,75 %. Tato hodnota je srovnatelná s údaji předchozích let, kdy Vězeňská služba vymáhala pohledávky pouze vlastními zaměstnanci.

2) Příjmy z pohledávek za vězni v aktuálním stavu

Náklady výkonu trestu jsou, pokud je odsouzený zaměstnán, sráženy přímo z pracovní odměny. Takto uhrazené náklady výkonu trestu tvořily k 31. 12. 2014 příjem státního rozpočtu ve výši cca **76 mil. Kč**. Objem těchto prostředků se v porovnání se stejným obdobím roku 2013 zvýšil o cca 4 mil. Kč.

Příjmy ze skutečně vzniklých pohledávek (tedy nákladů výkonu trestu, příp. vazby a škod, které nebyly prvotně uspokojeny zčásti nebo zcela z pracovní odměny odsouzených nebo z jiných finančních prostředků nezaměstnaných odsouzených) tvořily k 31. 12. 2014 objem více jak **21 mil. Kč**, což je v porovnání s předchozími roky snížení o cca 2 mil. Kč. Meziročně toto snížení příjmů v dané skupině dlužníků představuje cca 5,47 %.

Celkově činil k 31. 12. 2014 příjem státního rozpočtu z úhrad nákladů výkonu trestu srážených přímo z pracovní odměny odsouzených a z úhrad dalších pohledávek (NVV, NVT a ostatních) v průběhu výkonu trestu cca **97 mil. Kč**. Oproti stejnému období předchozího

roku v úhradách za náklady výkonu trestu, příp. vazby u odsouzených v aktuálním stavu je zaznamenán **nárůst o více jak 2 mil. Kč.**

1) Objem pohledávek, od jejichž vymáhání bylo u jednotlivých kategorií pohledávek v roce 2014 upuštěno – byly evidenčně odepsány

- a) pohledávky za propuštěnými vězni – nebylo upuštěno,
- b) pohledávky za vězni v aktuálním stavu – u 61 dlužníků v objemu **16,5 tis. Kč**, kdy se jednalo o bagatelní pohledávky vzniklé zejména z důvodu povinnosti hradit regulační poplatky za poskytnuté zdravotnické služby ve výkonu trestu,
- c) ostatní pohledávky – u 5 dlužníků v objemu cca **140,5 tis. Kč**, a jednalo se o nedobytné, ale nepromlčené pohledávky zaměstnanců a cizích subjektů.

Na podrozvahovou evidenci byly ve sledovaném období převedeny pohledávky ve výši **157 tis. Kč.**

2) Objem pohledávek, které byly v jednotlivých kategoriích v roce 2014 trvale odepsány

- a) pohledávky za propuštěnými vězni – řediteli organizačních jednotek byly odepsány prekludované, resp. promlčené pohledávky ve výši téměř **61 mil. Kč**, z toho tzv. daňové pohledávky (správa placení se řídí daňovým řádem) činily 52, 5 mil. Kč,
- b) pohledávky za vězni v aktuálním stavu – řediteli organizačních jednotek byly odepsány prekludované, resp. promlčené pohledávky ve výši cca **1,34 mil. Kč**, z této částky tzv. daňové pohledávky činily cca 1,2 mil. Kč,
- c) ostatní pohledávky – tato kategorie v porovnání s celkovým objemem odepsaných pohledávek cca **1,6 mil. Kč**, kdy se jednalo zejména o pohledávky vzniklé v důsledku neuhrazených úroků z obchodních vztahů, a dlužníci před soudem namítli promlčení nároku.

Celkem byly u všech organizačních jednotek Vězeňské služby ve všech kategoriích pohledávek v období od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014 trvale odepsány pohledávky ve výši téměř **64 mil. Kč**, přičemž odepsané pohledávky za propuštěnými vězni činily z tohoto objemu 95,4 %.